

Uppsala universitet
Institutionen för nordiska språk

C-uppsats
Svenska språket/Nordiska språk C
HT 2007

Sara Nilsson
c/o Svensson
Sankt Eriksplan 7, 1tr
113 20 Stockholm
tfn 08-42 02 16 36
Sara.Nilsson.2750@student.uu.se

Vagina, fitta, mus

En undersökning bland kvinnliga gymnasieelever om värdeladdning och användbarhet
hos ord för det kvinnliga könsorganet

Handledare: Görel Bergman-Claeson

SAMMANDRAG

Syftet med denna uppsats är att belysa värdeladdning och användbarhet hos nio ord för det kvinnliga könsorganet. De ord som behandlas är *vagina*, *fitta*, *snippa*, *muff*, *mutta*, *sköte*, *vulva*, *mus* och *springa*. Uppsatsens grundläggande hypotes är att samtliga nio ord är värdeladdade och att inga ord är neutrala i den bemärkelsen att de kan användas oproblemiskt i uppsatsinformerarnas vardag.

En enkät som berör igenkänning och användning av orden, uppfattning om dem, samt deras eventuella positiva eller negativa klang har besvarats av 75 kvinnliga gymnasieelever på estetiska programmets tredje år. 23 informanter är från en skola i Stockholmsregionen medan 52 informanter är från en skola i Skåne.

Undersökningens resultat analyseras och förklaras med stöd av Laclau & Mouffes diskursteori, Sapir & Whorfs hypotes om språkets inverkan på vår uppfattning av omvärlden, Hirdmans genusteori samt tidigare forskning som är relevant för uppsatsämnet.

Uppsatsens resultat visar att hypotesen verifieras.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANDRAG	2
1 INLEDNING	4
1.1 SYFTE	5
1.2 UPPSATSENS DISPOSITION.....	5
2 TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 EN JÄMSTÄLLD KROPPSDEL	6
2.2 RECLAIM THE NAME	7
2.3 SEXUALMORALENS BETYDELSE FÖR KVINNOR	8
2.4 GEOGRAFISK SPRIDNING AV SPRÅKLIGA FÖRÄNDRINGAR.....	8
3 TEORI.....	9
3.1 DISKURSTEORI.....	9
3.2 SAPIR & WHORF-HYPOTHESEN	10
3.3 GENUS	11
4 MATERIAL OCH METOD.....	13
4.1 EN KVANTITATIV STUDIE.....	13
4.2 ENKÄTEN.....	13
4.3 ORDEN.....	14
4.4 VARIABLER	14
4.5 SKOLORNA OCH INFORMANTERNA.....	15
4.6 GENOMFÖRANDE OCH BORTFALL	17
5 RESULTAT	18
5.1 IGENKÄNNING	18
5.2 ANVÄNDNING.....	19
5.3 KOMPLETTERANDE ORD FÖR DET KVINNLIGA KÖNSORGANET	21
5.4 VÄRDERANDE KONNOTATIONER	21
5.5 ATTITYDER TILL ORDEN	23
5.5.1 Dominerande adjektiv per ord	23
5.5.2 Likheter mellan orden och likheter mellan svaren.....	25
5.5.3 Dominerande adjektiv generellt.....	25
5.6 ANVÄNDBARHET	25
5.7 INFORMANTERNAS REFLEKTIONER	28
6 DISKUSSION.....	30
6.1 ORDENS GENERELLA ANVÄNDBARHET	30
6.2 DISKURSENS ÅTERSPEGLING I INFORMANTERNAS REFLEKTIONER	32
6.3 KÖNSORGANET – INTE SEXUELLT?	32
6.4 FITTA UTMÄRKER SIG	33
6.5 GEOGRAFISK SPRIDNING AV SNIPPA.....	34
6.6 BILDEN AV TYPINFORMANTEN.....	35
7 AVSLUTNING.....	36
7.1 SLUTSATS.....	36
7.2 FRAMTIDA FORSKNING	37
LITTERATUR	39
BILAGA 1 - ENKÄTEN.....	40
BILAGA 2 - TABELL FRÅGA 3	44
BILAGA 3 - FIGURER FRÅGA 5 & 6.....	45

1 INLEDNING

På senare år har problematiken kring att det inte finns något neutralt ord för flickors könsorgan uppmärksamats, såväl inom forskningen som i medierna. Inom forskningen har det nyligen kommit en studie av Karin Milles (2006) som belyser lanseringen av ett neutralt ord för flickors könsorgan (se avsnitt 2.1). I medierna har problematiken uppmärksamats bl a genom diskussioner och omröstningar kring användbara ord (Milles 2006:155 ff).

Jag anser att problematiken drabbar alla kvinnor, inte enbart flickor. Fokus kommer därför i denna uppsats att ligga på kvinnliga gymnasieelevers attityder till nio specifika ord för det kvinnliga könsorganet. Genom att skifta fokus från vuxnas användning av ord för barns könsorgan till en äldre åldersgrupps generella uppfattning om värdeladdning och användbarhet hos ord för det kvinnliga könsorganet vidgas insikten om problematikens vidd och djup. Jag anser att problematiken är vid genom att den berör alla åldrar och därmed hela samhället. Jag anser också att den har ett djup eftersom den vuxit fram genom samhällliga strukturer som såväl speglas som skapas i språket (se avsnitt 3.1–3.3). I samspelet mellan språk och samhällliga strukturer blir orden problematiska. Man skulle kunna se det som att ordens betydelse är under ständig förhandling utifrån rådande strukturers ideal, som i sin tur är under ständig förändring. Olika betydelser och tolkningar ryms därför ofta i ett och samma ord.

Jag anser att man har rätt till ett neutralt ord för sitt könsorgan genom hela livet, vilket är ett motiv till att flytta fokus från flickor till äldre åldersgrupper. Det hade varit intressant att utföra en undersökning med flera åldersgrupper representerade, men ett sådant material hade blivit ohanterligt inom ramen för en C-uppsats. Jag har därför valt elever i årskurs tre på gymnasiet eftersom dessa befinner sig i gränslandet mellan barndom och vuxenvärld. En del är redan myndiga, andra närmar sig dagen då de enligt lag är vuxna och därmed får utökade rättigheter och skyldigheter. Eleverna som har deltagit i min undersökning har dessutom vuxit upp i en tid då feminism¹ varit åtminstone delvis accepterat i samhället. Flera samhällsreformer har varit feministiska, år 2000 proklamerade statsminister Göran Persson att han var feminist och flera partier förklarade sig även som feministiska under 1990-talet (Gemzöe 2002:7 ff). Feminism har varit så närvarande att många har en föreställning om att Sverige redan är jämställt.² Under flera sekel har främst kvinnor kämpat för jämställdhet och, inte minst, kvinnors rätt till sin kropp och sexualitet (a a). Idag krockar striden för jämställdhet

¹ Definitionen av feminism har jag tagit från Lena Gemzöes (2002:13) definition av en feminist: "En feminist är en person som anser 1) att kvinnor är underordnade män och 2) att detta förhållande bör ändras". För en vidare läsning om olika feminismer och deras framväxt, se Gemzöe (2002).

² Se t ex Carin Holmbergs studie (1993) av samboende heterosexuella par som ansåg sig vara jämställda men i verkligheten levde ojämnt.

med kulturella föreställningar om kön (se avsnitt 3.3 om genus och genussystemet). Sex är ständigt närvarande i filmer, reklam, debattforum och TV-serier. Kvinnor uppmanas och förväntas att leva ut sin sexualitet, samtidigt som skulden efter en våldtäkt ofta läggs på offret, kvinnan (Wennstam 2002). Jag finner det troligt att genussystemet och språket påverkar varandra med följderna att samhället fortsätter att vara ojämnt och språket sexistiskt (se t ex avsnitt 3.2). Att ord för det kvinnliga könsorganet, men inte ord för det manliga könsorganet, är så problematiska att de hanteras i forskning och media talar för att detta stämmer. Ur ett feministiskt och språkligt perspektiv blir det utifrån kopplingen mellan språk och samhällsstrukturer viktigt att studera värdeladdning och användbarhet hos ord för det kvinnliga könsorganet. Erbjuder språket goda möjligheter för kvinnor att tala öppet om sex (som handling), sexualitet (som institution) och sina kroppar? Eller är sex, sexualitet och deras eget könsorgan stereotypiserat genom de ord de använder för att benämna det?

1.1 Syfte

Uppsatsens syfte är att belysa värdeladdning och användbarhet hos nio ord för det kvinnliga könsorganet. De ord som behandlas är *vagina*, *fitta*, *snippa*, *muff*, *mutta*, *sköte*, *vulva*, *mus* och *springa*.

Den grundläggande hypotesen för uppsatsen är att samtliga ord är värdeladdade och att inga ord är neutrala i den bemärkelsen att de kan användas oproblematiskt i informanternas vardag.

1.2 Uppsatsens disposition

I kapitel 2 presenteras Karin Milles studie (2006), reclaim the name-strategin, sexualmoralens betydelse för kvinnor samt hur språkliga förändringar kan spridas geografiskt. I kapitel 3 presenteras uppsatsens teoretiska bakgrund: Laclau & Mouffes diskursteori, Sapir & Whorf-hypotesen samt Hirdmans genusteori. I kapitel 4 presenteras uppsatsens material och metod, bl a enkäten, variabler och genomförande. Uppsatsens resultat presenteras i kapitel 5 och diskuteras i kapitel 6. I kapitel 7 sammanfattas uppsatsen kort.

2 TIDIGARE FORSKNING

Min uppsats tillhör den språkvetenskapliga inriktning som vanligen kallas språk och kön. Inom denna inriktning har ett stort antal intressanta studier publicerats som samtliga berör förhållandet mellan språket och genus. Tyvärr finns här inte utrymme för att presentera alla arbeten, utan enbart Karin Milles resultat från studien *En jämställd kroppsdel? Om lanseringen av ett neutralt ord för flickors könsorgan* (2006) som har direkt anknytning till min uppsats. I detta kapitel kommer jag även att presentera resultat från andra tidigare studier som är relevanta för uppsatsen. Dessa behandlar reclaim the name-strategin, sexualmoralens betydelse för kvinnor samt hur språkliga förändringar kan spridas geografiskt.

2.1 En jämställd kroppsdel

Karin Milles artikel *En jämställd kroppsdel? Om lanseringen av ett neutralt ord för flickors könsorgan* (2006) bygger på studier av ett antal dagstidningar och en enkätundersökning bland förskolepersonal i Stockholm, Alingsås och Nora samt universitetsstudier i Stockholm. Milles beskriver i stora drag vad den feministiska språkvårdsprocessen tidigare åstadkommit, vilka ord för flickors och pojkars könsorgan som används idag samt hur dessa ord hänger samman med kulturella föreställningar om kön.

Milles menar att problematiken kring att det inte finns ett neutralt ord för flickors könsorgan grundar sig i en misogyn världsuppfattning. Hon tar Freuds retorik kring pojkars *penis* respektive flickors *organ* som exempel. Pojkar har ett specifikt ord för sitt könsorgan medan flickors könsorgan språkligt likställs med t ex njure och lungor (Milles 2006:154). Den misogynta världsuppfattningen förmedlas genom språket (se även avsnitt 3.2) och flickors könsorgan osynliggörs därför eller får en negativ innebörd genom de ord som används för det. Av Milles studie av dagstidningar framgår att inga nu tillgängliga ord är ”trevliga, lagom runda ord” (Hobohm 1990, citerat efter Milles 2006:149). För att lösa problemet används i dagstidningarna två strategier: att använda ett redan befintligt ord (som först omvärderas) eller att nybilda ett ord (Milles 2006:157).

Milles frågar i sin enkät efter vilka ord informanterna använder för flickors respektive pojkars könsorgan (a a:158). Resultatet visar ingen lexikal lucka vare sig för flickors eller för pojkars könsorgan, snarare en uppsjö av synonymer framförallt för flickors könsorgan (a a:162). För enskilda personer finns dock en lexikal lucka i fråga om ord för flickors köns-

organ (a a:163), 17 % av studenterna respektive 5 % av förskolepersonalen uppger inte att de använder något ord för flickors könsorgan. För pojkars könsorgan används *snopp* av 97 % av båda svarsgrupperna (a a:159 ff). Inget ord används i lika hög grad för flickors könsorgan. *Snippa*, som enligt Milles är på frammarsch, förekommer som mest bland 32 % av förskolepersonalen. En av studentinformanterna kommenterar: ”Snippa är det, antar jag, politiskt korrekt att säga” (a a:149). Geografiskt visar resultaten att *snippa* är populärast hos den stockholmska förskolepersonalen där 40 % använder det. I Alingsås och Nora använder 15 % respektive 11 % av förskolepersonalen *snippa* (a a:160) och bland studenterna använder 18 % ordet.

Totalt fick Milles 70 synonymer för flickors könsorgan och 35 synonymer för pojkars könsorgan (a a:164). Denna överlexikalisering beror enligt Milles troligen på att området orden betecknar är tabubelagt eftersom det berör sexualitet, urin och avföring. Att överlexikaliseringen främst gäller flickors könsorgan beror troligen på att flickors sexualitet är mer tabubelagd än pojkars (a a:165). Ord som förknippas med sexualitet tycks vara särskilt tabubelagda, t ex *fitta*. Flera ord förknippas nämligen med kroppens uttömmande funktioner trots att detta är tabu, t ex sammansättningar med *stjärt* och *kiss*. Många av orden för flickors könsorgan är hämtade från växt- eller djurriket, t ex *blomma*, eller betecknar något värdefullt, t ex *pärla*. Milles diskuterar om detta kan kopplas till normer kring flickors/kvinnors sexualitet, att deras oskuld är värdefull och att de förväntas vara passiva i sin sexualitet (a a:167 f).

Som framtida neutralt ord för flickors könsorgan tror Milles att *snippa* har goda förutsättningar, bl a eftersom ordet liknar *snopp* och är bildat på ett vanligt sätt för kvinno-specifika substantiv (a a:169). Hon ställer sig dock frågande till om ordet får behålla sin neutralitet: ”Betydelsen och laddningen hos ord som betecknar kvinnor förändras ofta och får fler och fler negativa konnotationer, för att i slutändan få en klart nedsättande och negativt sexuell betydelse” (a a:172). Hon påtalar att *vagina* och *vulva* inte slagit igenom trots att de till att börja med föreslogs som neutrala alternativ samt att *fitta* ännu inte tycks vara omvärderat trots att en önskan om detta var tydlig i hennes studie av dagstidningar; ordets starka koppling till sexualitet hindrar dess användning som ord för flickors könsorgan (a a:172).

2.2 Reclaim the name

Reclaim the name (ungefär ”ta tillbaka namnet”) är en feministisk strategi som används för att förändra ett sexistiskt språk. Margaret Gibbon använder sig av Cheris Kramarae & Paula

Treichlers term och definition: “[reclamation is a] feminist linguistic process in which individual words and concepts, given negative meanings through patriarchal traditions and writings, are identified, examined, re-defined, and thus reclaimed” (Kramarae & Treichler 1985:386, citerat efter Gibbon 1999:54). Gibbon ger bl a *dyke*, *shrew* och *nigga* som exempel på när denna strategi använts framgångsrikt inom engelskan (Gibbon 1999:54). Ett exempel ur svenskan är ordet *bög*, som under årens lopp har omvandlats från att vara ett homofobiskt skällsord till att vara en vanlig identitetsmarkör för homosexuella män.

Trots att orden i såväl Gibbons som mitt exempel har omvandlats kan de naturligtvis fortfarande användas med homofobiska, sexistiska eller rasistiska avsikter. Omvandlingen tar emellertid udden av den negativa innebörden. Då en utsatt grupp börjar använda ett tidigare skällsord i positiv bemärkelse för att definiera sig själv, förlorar ordet gradvis sin tidigare innebörd. När ordet inte längre verkar förnedrande på gruppen försvinner poängen med att använda det. Makten över ordet har därigenom förskjutits.

2.3 Sexualmoralens betydelse för kvinnor

Margareta Svahn (1999) har studerat vilka skällsord som dominerar för kvinnor och män i dagens Sverige, under medeltiden och i bondesamhället. När det gäller nutida skällsord visar hennes undersökning, som främst bygger på enkäter, att de skällsord som berör kvinnor oftast attackerar kvinnors sexualmoral (Svahn 1999:113–122). En övervägande majoritet av skällsorden berör kvinnors sexuella tillgänglighet eller otillgänglighet och benämner ofta kvinnan som sexuellt objekt, lösaktig eller oattraktiv. I Svahns material återfinns också skällsord i form av ord för det kvinnliga könsorganet, vanligen i sammansättningar. *Fitta* är det vanligaste av dessa skällsord, men även *mus* och *mutta* förekommer (a a:118 f).

2.4 Geografisk spridning av språkliga förändringar

Peter Trudgill (1974) skriver om ett geografiskt spridningsmönster för språkliga förändringar. Trudgill (1974:146 ff) menar att inte enbart geografiskt avstånd och geografiska barriärer inverkar på hur språkförändringar sprids. Han beskriver t ex hur novationen [R] började användas istället för [r] i Paris överklass under 1600-talet och hur denna novation sedan spred sig över stora delar av Europa, bl a ända upp till Sydsverige (a a:150). Trudgill påtalar att det

finns ekonomiska, demografiska och kulturella faktorer som gör att språkförändringar sprids först mellan stora urbana centrum, därefter till mindre urbana centrum och slutligen vidare ut till omgivande landsbygd (a a:147 ff). Två urbana centrum som är skilda geografiskt kan alltså mycket väl vara kulturellt och ekonomiskt närmare varandra än sin egen omgivande landsbygd. De kulturella och ekonomiska banden kan rentav vara så starka att de språkliga förändringarna sprids över språkgränser (a a:150), som i exemplet ovan.

Snippa är ett relativt nylanserat ord för det kvinnliga könsorganet (Milles 2006:157) och det är därför intressant att se hur det spritts geografiskt, utifrån mina och Milles (2006) resultat (se avsnitt 6.5).

3 TEORI

I detta kapitel presenterar jag de teorier som jag använt mig av i min undersökning. Först presenterar jag Laclau & Mouffes diskursteori, därefter Sapir & Whorfs hypotes om språkets inverkan på vår uppfattning av omvärlden och slutligen Hirdmans genusteori.

3.1 Diskursteori

Marianne Winther Louise Jørgensen & Phillips (2000:34) definierar en diskurs som något som begränsar antalet möjliga sätt att tänka kring och se på omvärlden eller en viss del av den. Utövande av en diskurs kallas diskursiv praktik, som är en form av social praktik. I social praktik är våra handlingar både ”konkreta, individuella och kontextbundna [samt] [...] institutionaliserade och socialt förankrade” (Winther Jørgensen & Phillips 2000:25).

Winther Jørgensen & Phillips (2000) skriver om Ernesto Laclaus och Chantal Mouffes diskursteori. I deras diskursteori ses alla sociala fenomen som diskursiva och såväl lingvistiska som materiella företeelser analyseras diskursivt. Det existerar såväl en social som en fysisk verklighet, men ingen av dem får ett innehåll förrän de knyts till en diskurs och vi ger dem innehåll (Winther Jørgensen & Phillips 2000:42). Man kan jämföra Laclau & Mouffes diskursteori med Sapir & Whorf-hypotesen, som jag presenterar i avsnitt 3.2, i fråga om hur vår uppfattning av omvärlden konstitueras.

En kärna i Laclau & Mouffes teoribygge är den ständiga kampen mellan olika diskurser. Olika diskurser kämpar ständigt om hegemoni och att få fixera ett visst tankesätt, en viss ideologi (Laclau & Mouffe 2000:passim). Laclau & Mouffe menar dock att diskurserna aldrig kan fixeras. De alternativa tankesätt som utesluts från en diskurs kämpar alltid för utrymme i diskursen. Diskurser är nämligen kontingenta, d v s de kunde ha varit annorlunda och kan alltid komma att ändras. Detta innebär dock inte att diskurser är så temporära att de skiftar från dag till dag.

I anslutning till att diskurser strävar efter hegemoni och att ses som sanning för Laclau inbegreppet objektivitet: ”De diskurser som är så fast etablerade att man glömmer bort deras kontingens betecknas i diskursteorin som *objektiva*” (Laclau 1990:34, citerat efter Winther Jørgensen & Phillips 2000:43). Objektivitet är detsamma som ideologi för Laclau & Mouffe eftersom objektivitet döljer alternativa tankesätt. Objektiva diskurser ses av individerna i dem som naturliga, vilket de dock inte är eftersom alla diskurser är kontingenta och av denna anledning likställer Laclau & Mouffe objektivitet med ideologi.

Laclau & Mouffe för in individen i diskursen genom ”interpellation”. Interpellation innebär att en individ får en bestämd subjeksposition i diskursen då hon/han erkänner en koppling till ett visst begrepp som har betydelse i diskursen. Som exempel kan ges begreppet *kvinnor*. Vid sidan av detta begrepp kan också andra begrepp såsom *system*, *försäljare* och *scout* existera. En individ som kopplar sig själv till dessa begrepp får också bestämda subjekspositioner i diskursen/olika diskurser utifrån vad begreppen innebär i denna/dessa diskurser. I avsnitt 3.3 presenterar jag Yvonne Hirdmans teori om genussystemet, vilket kan sägas vara en objektiv diskurs som vi interPELLERAS in i från vår födsel och genom livet.

3.2 Sapir & Whorf-hypotesen

What if, rather than being a vehicle we could drive wherever we wanted to go, which served us and our needs, language turned out to be a prison which limited our capacity for vision, movement, innovative thinking, imagination? Does language set us free or trap us? Does our language affect how we come to understand the world around us? Is our language sexist? If so, does that reflect male dominance in society? Is language a mirror? Or does sexist language somehow help to create sexism? (Gibbon 1999:3)

I ovanstående citat sätter Margaret Gibbon fingret på Sapir & Whorf-hypotesens kärna: språkets inverkan på vår uppfattning av omvärlden (Gibbon 1999:33 f). Edward Sapir och Benjamin Whorf har utvecklat en hypotes kring att vi är beroende av språket då vi tolkar vår om-

värld. Denna hypotes ger två möjliga tolkningar. Den starka tolkningen, att språket helt styr vår uppfattning av omvärlden och helt utestänger tankesätt som inte stöds av språket, är starkt kritiserad. Denna tolkning innebär att vi inte kan förstå eller tänka kring sådant vi inte har ord för, vilket Per Linell (1984:64) menar blir befängt då vi per definition i så fall inte skulle kunna tänka abstrakt. Om vi inte kan tänka utanför språket torde dessutom samhällets förändringspotential vara närmast obefintlig. Den svaga tolkningen är mer användbar och har fått mindre kritik (Gibbon 1999:35). Linell (1984:64) skriver: ”Den språkliga utvecklingen och den kognitiva driver ömsesidigt på varandra.” Detta är också den svaga tolkningens innebörd. Enligt den svaga tolkningen är språket endast en av byggstenarna i hur vi uppfattar vår omvärld. Linell menar att abstraktioner som känslor och logik troligtvis funnits även om vi inte kunnat uttrycka dem i språket, men att vi genom språket kan förfina och specificera dem samt även göra oss mer medvetna om dem.

Linell påtalar att den svaga tolkningen av Sapir & Whorf-hypotesen har stor användbarhet för inomspråkliga jämförelser. Det är också på detta sätt hypotesen är applicerbar på uppsatsämnet: ”Olika ord [inom ett språk, men betecknande samma företeelse] ger olika associationer, positiva eller negativa, personliga eller opersonliga, konkreta eller abstrakta” (a a:64). I anknytning till uppsatsens ämne innebär detta att två ord, t ex *vagina* och *mutta*, kan ha helt olika betydelse för informanterna. Två ord som betecknar samma företeelse kan alltså komma att fylla denna företeelse med olika innebörd. Detta blir högst relevant utifrån Gibbons fråga om ett sexistiskt språk (se citatet ovan). Gibbon skriver att om språket har inflytande över vår uppfattning av omvärlden och språket är sexistiskt, blir effekten också den att språkbrukarna tänker i sexistiska banor (Gibbon 1999:37).

3.3 Genus

Yvonne Hirdman var på 1980-talet med om att överföra innebörden i engelskans gender till svenskans genus (Hirdman 2001:11 f). Sedan dess är genus inte enbart ett lingvistiskt begrepp utan också en benämning på den grundläggande sociala konstruktion som appliceras på det biologiska könet och som verkar för att te sig oföränderlig och naturlig, d v s biologisk (a a:passim). Detta genus utgår ifrån det biologiska könet, men vad vi fyller det med har ingenting med det biologiska könet att göra. Genus är helt enkelt de sociala föreställningar vi upprätthåller och utvecklar kring det biologiska könet och sexualiteten.

De två genus som är normerade i dagens västerländska samhälle, kvinna och man, är uppställda i en strikt hierarki. Denna hierarki kallar Hirdman för genussystem (a a:75).³ Två logiker upprätthåller tillsammans genussystem oavsett när eller var de existerar: logiken om mannen som norm och logiken om köns isärhållande.⁴

Logiken om mannen som norm innebär att mannen är arketyper för människan. Mäns behov, åsikter, upplevelser etc är normerande. Om mannen är arketyper för en arbetare kan en kvinna aldrig bli en ”riktig” arbetare, hon är avvikare från normen och medan mannen är människa och subjekt blir kvinnan kön och objekt (a a:59). Medan mannen har friheten att ta olika skepnader har kvinnan enbart den mannen ger henne. Genom årens lopp har denna skepnad oftast inneburit att kvinnan har varit kön, sammankopplad med sexualitet och reproduktion, något mannen undsluppit (a a:61).

Logiken om köns isärhållande förstärker logiken om mannen som norm genom att hålla könen åtskilda. En man är en man för att han inte är kvinna och som följd av detta måste könen polariseras (a a:48). Hirdman ger flera exempel på hur könen under olika epoker uppställts i dikotomier som har kvar sitt grepp än idag, t ex kraft – svaghet⁵, själ – kropp och offentlig – privat (a a:passim). Med polariseringen följer ett förakt för det som tillskrivs den kvinnliga domänen och på så vis upprätthålls genussystemet (a a:67).

De två logikerna legitimerar tillsammans mäns generella överordning över kvinnor och förminskar samtidigt utvecklingspotentialen i förhållandet mellan könen. Samtidigt som svenska kvinnor och män kommit närmare jämställdhet under 1900-talet extremiseras genus, vilket framförallt är synligt i sexualiseringen av kvinnokroppen i medierna (a a:185 ff). För att jämföra med diskursteorin (se avsnitt 3.1) behåller genussystemet sin position som objektiv diskurs, trots striden med en jämställdhetsdiskurs, genom att finna nya förklaringsmodeller för gamla stereotyper och genom genusextremisering. Genusextremisering kommer av att samhället försöker leta sig tillbaka till gamla ideal och särartstänkande, för att försöka upprätthålla genussystemet. Kvinnan som ”naturlighetens symbol” är en gammal konstruktion som tjänat till genussystemets upprätthållande. Idag sker en extremisering av denna arketyps ”båda inneboende benägenheter som båda lokaliseras till könet[:] En hor- och mor-ifiering” (Hirdman 2001:187).

³ Hirdman har kritiserats för att vara heteronormativ eftersom hennes teori endast innefattar kvinnor och män och för att den saknar en problematisering kring sexualitet. Eftersom min undersökning inte går på djupet med detta har jag kritiken till trots valt att använda mig av hennes teori.

⁴ Hirdman påtalar att genussystem ”ingår i den mänskliga kulturen som ett slags cement mellan de institutionella byggstenarna” (Hirdman 2001:75) vilket innebär att de alltid existerat i alla samhällen om än i olika former.

⁵ Manlig egenskap – kvinnlig egenskap.

4 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel presenterar jag det material och den metod som ligger till grund för uppsatsen: själva undersökningsformen, enkäten, variabler samt genomförande.

4.1 En kvantitativ studie

För att belysa värdeladdning och användbarhet hos de nio orden för det kvinnliga könsorganet har jag valt att utföra en enkätundersökning. En kvantitativ metod har såväl svagheter som styrkor. Styrkan hos kvantitativa studier är främst att de ger en god överblick av materialet och möjlighet att relativt enkelt göra en systematisk sammanställning (Lagerholm 2005:29). Den främsta svagheten hos kvantitativa studier är att de inte är flexibla. De saknar möjligheter att gå på djupet med vissa frågor och att utveckla frågor som kan komma att aktualiseras först vid undersökningstillfället.

Någon liknande attitydundersökning av ord för det kvinnliga könsorganet har inte tidigare gjorts i Sverige. Därför anser jag att en kvantitativ studie är att föredra utifrån dess förmåga att skapa en god överblick. De resultat som framkommer i min undersökning kan senare med fördel kombineras med en kvalitativ studie.

4.2 Enkäten

Enkäten (se bilaga 1) är framtagen utifrån uppsatsens syfte att belysa värdeladdning och användbarhet hos nio ord för det kvinnliga könsorganet. Värdeladdningen som jag vill belysa skapas socialt, i informanternas vardag, och utgångspunkt för enkäten har därför varit igenkänning och användning av orden. Uppsatsens hypotes, att samtliga ord är värdeladdade och att inga ord är neutrala i den bemärkelsen att de kan användas oproblematiskt i informanternas vardag, har prövats genom frågor kring ordens eventuella positiva eller negativa klang, användbarhet och koppling till ett antal givna adjektiv.

Enkäten har under arbetets gång testats av sex unga kvinnor i ungefär samma ålder som informanterna och jag har tagit hänsyn till dessa testpersoners kommentarer i utformningen av enkäten.

4.3 Orden

De nio orden *vagina*, *fitta*, *snippa*, *muff*, *mutta*, *sköte*, *vulva*, *mus* och *springa* är samtliga hämtade från RFSU:s (Riksförbundet för sexuell upplysning) elektroniska ordlista (RFSU 2007). *Vagina* och *vulva* finns som uppslagsord i denna ordlista, *vagina* definieras som ”kvinnans kön” och *vulva* som ”kvinnans yttre könsorgan”. Samtliga ord (även *vulva*) står uppräknade som synonymer till *vagina* och definitionen ”kvinnans kön”, varför jag valt just dessa nio ord, även om t ex *vagina* egentligen inte betecknar hela könsorganet.⁶ Eftersom RFSU är välrenommerat inom sitt verksamhetsområde har jag valt att helt utgå ifrån deras lista. Jag har valt att inte göra några ändringar då det skulle ha varit detsamma som att välja ord på måfå, ett betydligt vanskligare projekt eftersom valen troligtvis då utgått ifrån enbart mina egna erfarenheter. De nio orden följer i samma ordning i min enkät som på RFSU:s webbplats.

I enkäten har jag valt att använda begreppet *namn* eftersom jag anser att detta i sammanhanget är minst formellt. Jag är alltså medveten om att orden inte är några namn⁷, valet beror på viljan att avdramatisera ämnet så mycket som möjligt. I uppsatsen har jag valt att tala om *ord*.

4.4 Variabler

Jag har valt att avgränsa antalet variabler med hänsyn till uppsatsens format och utrymme. För att kunna fokusera på ordens värdeladdning och användbarhet är annars vanliga variabler som t ex kön, etnicitet eller ålder inte med som jämförelser. Jag har valt att enbart låta kvinnor i en specifik åldersgrupp medverka i undersökningen. Att jag valt bort män beror på ämnets karaktär som per automatik främst rör kvinnor.⁸ Ämnet kan dessutom vara svårt att hantera eftersom det är tabubelagt (se avsnitt 5.7) och ett ovanligt enkätämne. Att enbart ha med kvinnor i undersökningen motiverar jag alltså med att ämnet främst rör dem och med behovet

⁶ *Vagina* är den latinska benämningen för *slida* (Dahlén 2002:12).

⁷ Egennamn (benämns namn i min text) har vissa utmärkande egenskaper, t ex: ”Egennamn skiljer sig från de egentliga substantiven genom att de är namn på enstaka individer eller företeelser [...] namn skrivs med stor begynnelsebokstav [...] Egennamn kan inte böjas i bestämd eller obestämd form” (Hultman 2003:70 ff).

⁸ Jag anser att problematiken berör såväl kvinnor som män, alla kan vara delaktiga i skapandet av ordens innebörd och värdeladdning. Alla har samtidigt tillgång till orden i språket och därmed säkerligen också, oavsett kön, något förhållningssätt till dem. För kvinnor har dock orden del i identitetsskapandet eftersom de betecknar en del av deras fysiska person, vilket orden inte gör för män. Värdeladdning och användbarhet blir på så sätt än viktigare för kvinnor.

av koncentration vid undersökningstillfället. Jag finner det troligt att en könsseparerad miljö gör det enklare att närma sig ämnet.

Som jag tidigare nämnt har dagens tonåringar vuxit upp i en tid då feminism och sex/sexualitet varit självklara komponenter i offentligheten. Jag finner det därför intressant att utföra undersökningen bland tonåringar. På grund av ämnets karaktär har jag valt äldre och inte yngre tonåringar, eftersom jag utgått ifrån att de tidigare troligen tar undersökningen på större allvar.

4.5 Skolorna och informanterna

Jag har haft som avsikt att inte göra någon jämförelse mellan samhällsklasser i min undersökning. Detta har dock inneburit att jag i mitt urval måste ha tagit hänsyn till att många gymnasieprogram idag uppvisar en snedrekrytering vad gäller elevernas samhällsklass (se Ambjörnsson 2003:33). För att undvika överrepresentation av en viss samhällsklass och för att samtidigt minska urvalet gymnasieskolor har jag därför valt ut skolor med specifikt estetisk inriktning. Jag har därefter valt att enbart utföra min undersökning i estetiska klasser. Detta val vilar på hypotesen att ingen specifik samhällsklass har en stark koppling till estetiska program samt att de estetiska programmen vanligen har många kvinnliga elever. Hypotesen har jag prövat mycket kort genom att tillfråga de sex klassernas lärare om deras uppfattning kring samhällsklassernas representation på skolan (se nedan).

För att kunna göra en geografisk jämförelse har jag av praktiska skäl valt en skola i Skåne och en i Stockholmsregionen, vilka jag hädanefter benämner Skåneskolan respektive Stockholmsskolan. De två svarsgrupperna benämns i den löpande texten Skåneinformanterna respektive Stockholmsinformanterna samt Skåne respektive Sthlm i figurer och tabeller.

Mitt material består av en enkät besvarad av 75 kvinnliga gymnasieelever från sex klasser, uppdelade på de två skolorna. I de sex klasserna går totalt 160 elever, varav 117 är kvinnor. Båda skolorna är kommunala, har en estetisk och kulturell profil och ett flertal linjer med estetisk inriktning. Den ena skolan ligger i en småstad i Skåne och den andra i Stockholmsregionen. Ytterligare likheter mellan de två skolorna är att de båda är centralt belägna på orten och är ungefär lika stora i elevantal. Skåneskolan har dock fler estetiska klasser, varför antalet informanter är skevt fördelat mellan de två skolorna. Jag har insamlat 23 enkätsvar från Stockholmsskolan och 52 enkätsvar från Skåneskolan.

När det gäller intagningspoängen skiljer sig skolorna åt. För intagning läsåret 2006/2007 krävde tex det estetiska programmet med inriktning bild och formgivning 195 i meritvärde på

Skåneskolan och 461 i meritvärde på Stockholmsskolan.⁹ Denna skillnad kan ha flera orsaker, men troligt är att eleverna i Stockholmsregionen utsätts för större konkurrens eftersom de har flera skolor att välja mellan (många skolor i regionen måste erbjuda estetiska program för att behovet av ska täckas). En av de två lärarna på Stockholmsskolan påtalar att alla centralt belägna skolor i regionen (bl a skolan som är med i undersökningen) har höga intagningspoäng (se nedan), vilket tyder på att många elever söker sig in mot centrum. Skåneskolan å sin sida täcker ensam behoven av estetiska program för sin ort med omnejd och eleverna behöver därför inte konkurrera om platserna i samma utsträckning.

Jag har tidigare i detta avsnitt påpekat att mitt val av estetiskt inriktade gymnasieskolor och elever från estetiska program bygger på hypotesen att ingen specifik samhällsklass har en stark koppling till estetiska program samt att de estetiska programmen vanligen har många kvinnliga elever. Av det totala antalet kvinnor och män på skolornas estetiska program framgår att den delen av hypotesen verifieras. För att pröva hypotesen om samhällsklass har jag ställt följande fråga till de lärare som jag varit i kontakt med: ”Uppfattar du att eleverna på skolan tillhör någon speciell samhällsklass eller är flera klasser representerade?”¹⁰

Den ena av de två lärarna på Stockholmsskolan svarade att eleverna definitivt tillhör medelklassen, att skolan har höga intagningspoäng eftersom den ligger centralt och att många av eleverna är akademikerbarn. Den andra läraren svarade att eleverna framförallt kommer från medelklassen men att också en del elever från arbetarklass och överklass går på skolan. Hon påpekade även att eleverna inskolats i ett ”kulturtänk” under deras år på skolan, vilket enligt läraren är av största vikt för elevernas del.

Två av de fyra lärarna på Skåneskolan svarade att eleverna är spridda över samhällsklasserna och att ingen specifik samhällsklass dominerar. Den tredje av lärarna ansåg att det är ”konstnärssjälar som söker sig [till skolan]”. Dock påtalade han att eleverna ”mer [tillhör] lägre medelklass än högre medelklass spontant” och att ganska många inte har akademikerföräldrar eller föräldrar som är egna företagare. Den fjärde läraren framhöll att skolan främst uppfattas som en ”kulturskola, åtminstone humanistskola” som fokuserar på hela elevens utveckling, inte enbart den teoretiska utbildningen. Hon menade att många elever har särskilda behov, men inte att de tillhör någon speciell samhällsklass.

⁹ Siffrorna gäller ej reservintagna.

¹⁰ Det ska påtalas att lärarnas svar är subjektiva och inte kan ligga till grund för en jämförelse av informanternas samhällsklass. Svaren syftar enbart till att belysa om det är troligt eller ej att hypotesen stämmer eftersom samhällsklass hädanefter inte kommer att lämnas utrymme i undersökningen.

4.6 Genomförande och bortfall

Vid enkätundersökningar har man som forskare ett stort ansvar gentemot sina informanter (Patel & Davidsson 2003:60 ff). Det är viktigt att informanterna vid undersökningstillfället meddelas om syftet med undersökningen, att medverkan är frivillig och hur de senare kan ta del av undersökningens resultat. Slutligen måste informanterna garanteras anonymitet. Viss forskning måste också etikprövas vid Centrala etikprövningsnämnden innan den kan genomföras, dock berör detta inte min undersökning.¹¹

För att garantera informanterna anonymitet har jag valt att inte redovisa vilka skolor undersökningen utförts på. Jag har av samma anledning valt att inte samla in uppgifter om informanterna själva, t ex födelsedatum, namn och bakgrund. Enkäterna har istället kodats utifrån skola och klass. Gällande undersökningens syfte har informanterna enbart delvis informerats om ämnet, de har inte fått veta att värdeladdning eller användbarhet hos ord för det kvinnliga könsorganet har varit en del av syftet. Motiveringen till detta är att jag då skulle kunna styra deras svar, vilket jag också påpekat för dem. De har i samband med detta informerats om att medverkan varit frivillig ifall de velat ångra sig sedan enkäten delats ut.

Undersökningen har utförts på lektionstid. I fyra av klasserna var ingen av klassens manliga elever närvarande, i två av klasserna satt en manlig elev med, dock helt tyst. Vid en undersökning i denna form kan man räkna med ett stort bortfall, exempelvis p g a sjukdomsfrånvaro. Vid undersökningstillfällena var sammanlagt 77 av de 117 kvinnliga eleverna närvarande och av dessa 77 har jag erhållit 75 svar. Två av de 77 eleverna var icke-svensktalande utbytesstudenter och kunde därför inte svara på enkäten. Bortfallet bland de närvarande eleverna är alltså försumbart.

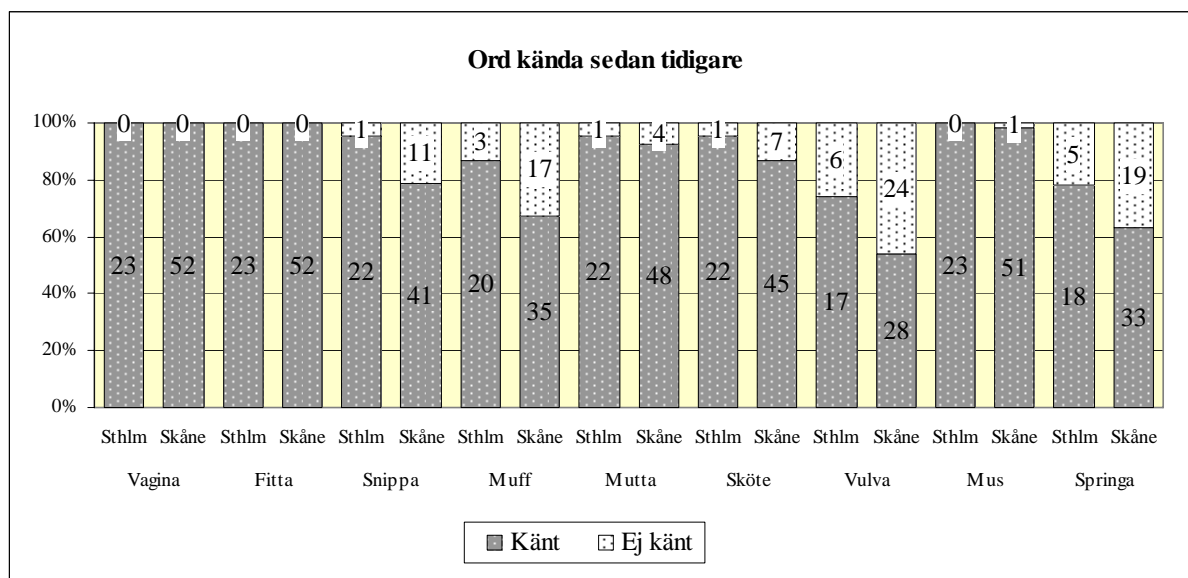
¹¹ Detta gäller forskning som berör känsliga personuppgifter, personuppgifter om brott, domar eller liknande, forskning som innebär fysiska ingrepp eller kan påverka forskningspersonen fysiskt eller psykiskt, studier på biologiskt material taget från en levande eller avliden människa och som kan härledas till denna, eller studier som inbegriper fysiskt ingrepp på avliden person eller biologiskt material taget från en avliden person (Centrala etikprövningsnämnden 2007).

5 RESULTAT

I detta kapitel redovisar jag resultaten från enkätundersökningen. Enkäten återfinns i bilaga 1.

5.1 Igenkänning

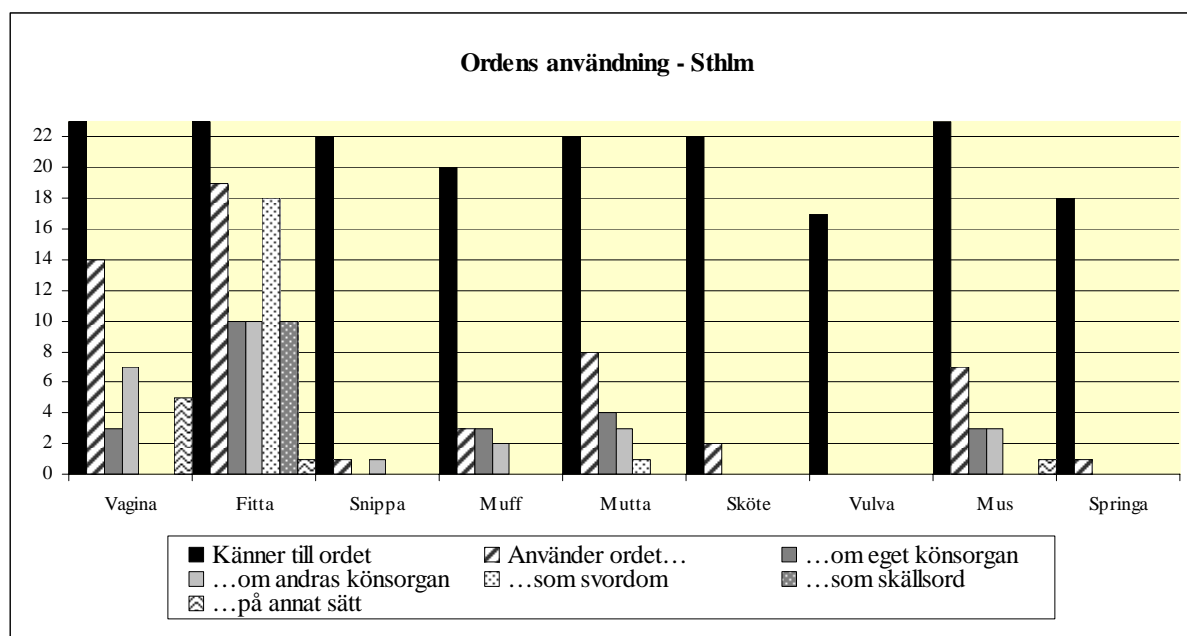
Informanterna ombads inledningsvis att ange vilka av de nio orden *vagina*, *fitta*, *snippa*, *muff*, *mutta*, *sköte*, *vulva*, *mus* och *springa* de känt till sedan tidigare. Av figur 1 framgår anmärkningsvärt nog att alla ord sedan tidigare är kända av över hälften av samtliga informanter. Igenkänningen är med andra ord mycket hög. *Vagina* och *fitta* är kända sedan tidigare av alla informanter. *Vulva* och *springa* är de enda ord som sedan tidigare är kända av mindre än 80 % i båda svarsgrupperna. Utöver detta visar resultaten på den genomgående trenden att Stockholmsinformanterna är bekanta med orden i fler fall än Skåneinformanterna. De enda undantagen från denna trend gäller just *vagina* och *fitta*. Skillnaden mellan grupperna är liten i fråga om orden *mutta* och *mus*, men blir allt större i följande ordning: *sköte*, *springa*, *snippa*, *muff* och *vulva*.

Figur 1. Ord kända sedan tidigare, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.

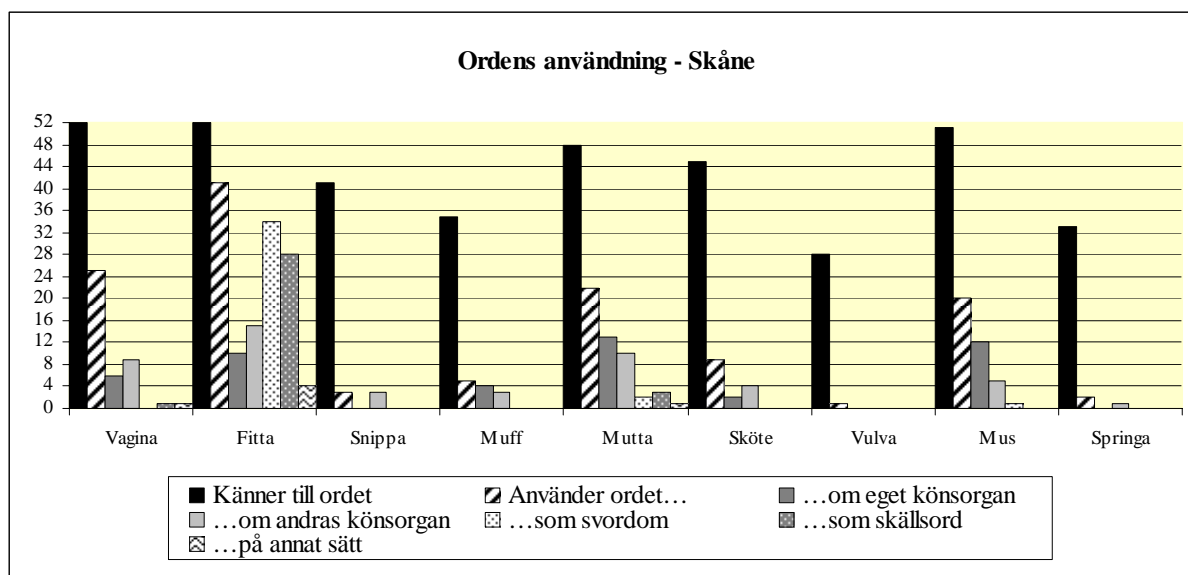
5.2 Användning

Trots att över hälften av informanterna känner till alla ord sedan tidigare tycks steget långt till att faktiskt använda dem. För att belysa detta kan *mutta* tas som exempel. *Mutta* används av ungefär en tredjedel av de Stockholmsinformanter som känt igen ordet. Bland Skåneinformanterna gäller detta för omkring hälften av de som känt igen ordet. Totalt använder enbart 30 informanter *mutta* trots att hela 70 av undersökningens 75 informanter känt igen ordet sedan tidigare. En genomgång av de övriga orden visar tydligt samma glapp mellan igenkänning och användning. Som det framgår av figur 2 och 3 är glappet minst i fråga om *fitta* bland såväl Stockholms- som Skåneinformanterna. *Fitta* är också det enda ord som används enligt samtliga svarsalternativ på frågan kring användning.¹² Resultaten visar, det stora glappet till trots, att de ord som flest känt till också används mer och på fler sätt än de andra, se figur 2 och 3. Bland Skåneinformanterna är *vagina*, *fitta*, *mutta* och *mus* de fyra ord som flest känt till sedan tidigare. Dessa fyra ord används också mer och på fler sätt än övriga. Också i Stockholmsregionen används samma fyra ord betydligt mer och på fler sätt än övriga. Bland Stockholmsinformanterna har dock lika många informanter sedan tidigare känt till *snippa* och *sköte* som *mutta*. Att *snippa* och *sköte* trots detta inte används lika mycket som *mutta* beror

Figur 2. Stockholmsinformanternas användning av för dem tidigare kända ord. Svaren anges i antal.

¹² Informanterna ombads att specificera hur de använder respektive ord (se enkäten bilaga 1). Svarsalternativen berörde orden som benämning på det egna könsorganet och andras könsorgan, som svordom och som skällsord. Informanterna fick också möjligheten att skriva fritt kring sin användning.

Figur 3. Skåneinformanternas användning av för dem tidigare kända ord. Svaren anges i antal.

troligen på att många informanter anser att *snippa* är barnsligt och *sköte* gammaldags (se avsnitt 5.5).

Det sätt som orden används på finner jag väldigt intressant. Orden betecknar det kvinnliga könsorganet och borde således främst användas i tal om könsorganet. Orden används likväl inte i någon större utsträckning i just sådana sammanhang. Knappt hälften (43,5 %) av Stockholmsinformanterna använder *fitta* när de talar om sitt och andras könsorgan. Bland Skåneinformanterna använder en knapp tredjedel (27,1 %) *mutta* när de talar om sitt eget könsorgan och en knapp tredjedel (28,8 %) *fitta* då de talar om andras. En del ord, framförallt *fitta*, används som svordom eller skällsord. En femtedel av båda svarsgrupperna (5 Stockholms- respektive 11 Skåneinformanter) har kommenterat ordens användning på detta sätt. En del av kommentarerna tolkar jag som en protest mot denna sorts användning av orden, eller att alternativen svordom och skällsord finns med i enkäten, t ex: ”använder inte orden på det viset [som svordom och skällsord]” och ”svär aldrig m. hjälp av könsord [...] varför skulle jag använda det ordet [sköte] på ett förnedrande sätt [som skällsord]?”. Andra kommentarer har jag tolkat som urskuldande, t ex: ”Fitta [som svordom], inte ofta” och ”Som svärord brukar jag i bland säga: Fitt-? (Vet inte varför det blivit så!)”. Intressant är att många reagerat mot att använda orden som skällsord, medan de samtidigt angivit att de svär med hjälp av ett eller flera av orden. T ex skriver en informant ”INGET!” under skällsord, men anger *fitta* som svordom. En annan informant skriver ”[jag] kallar aldrig någon för fitta eller vagina” men anger samtidigt att hon använder *fitta* som svordom. En informant har en annan ”lösning”: ”[jag] vill inte använda mitt finaste som svordom [eller skällsord] (säger hellre kuk då)”.

Några få informanter anger ytterligare användningssätt på vissa ord. De flesta av dessa informanter skriver att de använder något av orden på ett skämtsamt sätt (t ex *vagina*).

5.3 Kompletterande ord för det kvinnliga könsorganet

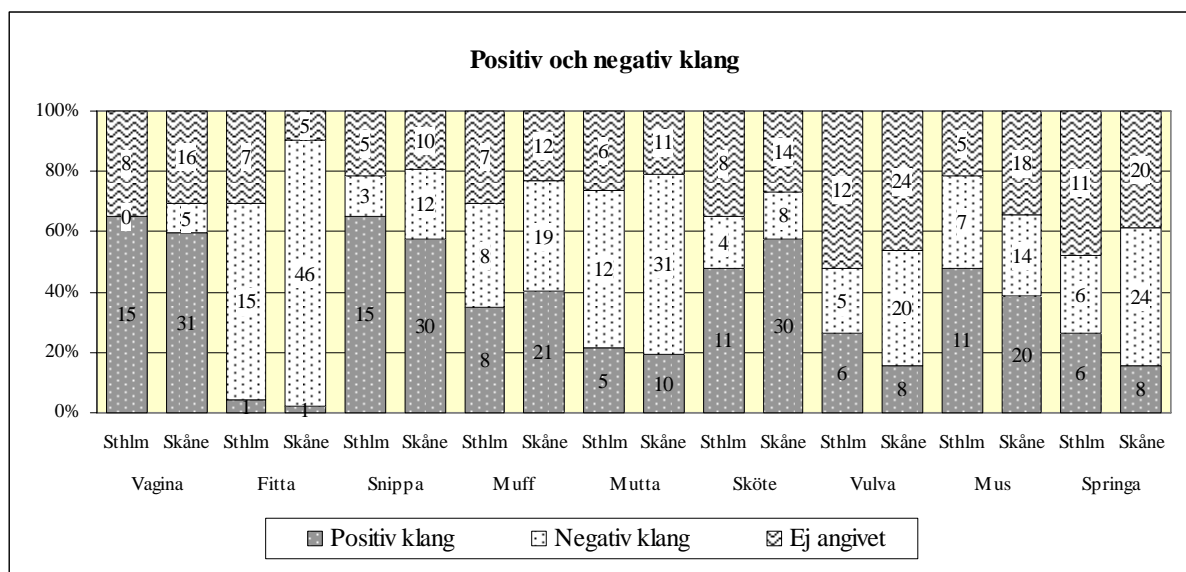
Som komplement till de nio orden ombads informanterna att ange eventuella andra ord som figurerar i deras vardag. En brokig flora uppgavs på 32 ord (jfr Milles 2006:167). En stor del av orden förekommer enbart en eller ett fåtal gånger. De ord som förekommer 5 eller fler gånger är *slida* (20 gånger), *underliv* (15 gånger), *framstjärt* (8 gånger, 10 gånger om varianten *stjärt* räknas in), *mellan benen* (7 gånger), varianterna *kiss*, *kissen*, *kisse* och *kise* (6 gånger) och slutligen *där nere* (5 gånger).

5.4 Värderande konnotationer

Informanterna ombads i enkäten att kategorisera de nio orden efter positiv eller negativ klang. De ord som informanterna ansåg vara neutrala ombads de utelämnas helt. Svaren visar att det finns en koppling mellan informanternas användning av orden och tolkningen av deras positiva respektive negativa klang. De som använder ett specifikt ord anser oftare att det också har en positiv klang.

Som framgår av figur 4 är likheten stor mellan Stockholms- och Skåneinformanternas svar. Andelen som anser att ett ord har en positiv klang är ungefär densamma i båda grupper. Det är dock sällan en stor andel tycker att ett ord är positivt laddat. Bland Stockholmsinformanterna är det bara *vagina* och *snippa* som över hälften av informanterna tycker är positivt laddade och bland Skåneinformanterna är det bara *vagina*, *snippa* och *sköte* som över hälften tycker är positivt laddade. En utmärkande skillnad mellan de båda svarsgrupperna, i fråga om nästan alla ord, är att en större andel Stockholmsinformanter anser att orden är positivt laddade medan en större andel Skåneinformanter anser att orden är negativt laddade.

Många informanter har valt att inte placera in en del ord, vilket fanns som alternativ om informanten velat visa att ett ord är neutralt för henne. Som framgår av figur 4 förefaller en större mängd ord ”icke-negativa” om man sammankopplar positiv klang och ej angivet svar. Detta skulle kunna innebära att ordens användbarhet ökar, utifrån tolkningen att så få ser orden som negativt konnoterade. Jag har dock tolkat svaren annorlunda. De uteblivna svaren

Figur 4. Ordens negativa och positiva klang, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.

tillhör oftast de informanter som inte använder respektive ord, vilket jag tolkar som att informanterna inte har någon anknytning alls till ordet i fråga och att ordet därför inte alls är neutralt utan snarare saknar innebörd. Det finns undantag som inte går att tolka på detta sätt, i fråga om *vagina* och *fitta*. 12 informanter som använder orden har inte angett något svar på dessa två ord. Utifrån en jämförelse med informanternas övriga svar i enkäten kan *vagina* tolkas som neutralt, men inte *fitta*. Jag beskriver varför nedan.

I flera fall har kategoriseringen av orden visat sig svår. Jag har valt att sammanställa enkätsvaren enligt de tre alternativen positiv klang, negativ klang samt ej angivet svar utifrån enkätens utformning. Flera informanter har dock visat på ordens komplexitet genom att sätta vissa ord inom parentes, placera dem på en skala, placera vissa ord som både positiva och negativa o s v. I sammanställningen av enkätsvaren har jag inte tagit hänsyn till dessa tillägg p g a enkätens utformning. Fler informanter hade troligen svarat annorlunda om orden skulle ha placerats på en skala, därför skulle resultatet bli skevt om jag tog hänsyn till dessa tillägg. Tilläggen bör dock nämnas eftersom resultatet hade förändrats avsevärt om jag tagit hänsyn till dem. *Fitta* skulle med en annan tolkning kring dubblering av orden (att de placerats under såväl positiv som negativ klang) t ex få 7 svar mindre under ej angivet och 2 svar mindre under negativ klang eftersom informanterna reserverat sig mot att ordet alltid är negativt. Även *vulva*, *mutta*, *springa*, *vagina*, *muff* och *mus* skulle beröras av en annan tolkning, dock endast maximalt två gånger vardera.

5.5 Attityder till orden

Enkätens mest omfattande fråga berörde informanternas attityder till och uppfattningar om orden. Informanterna gavs i denna fråga en uppställning på 18 adjektiv, 1 alternativ för ord de inte uppfattade på något speciellt sätt samt 1 fritt alternativ som de själva kunde fylla i.¹³ Informanterna fick därefter kryssa i de alternativ som passade dem bäst för respektive ord.

Eftersom flera av adjektiven öppnar upp för subjektiv tolkning och därför är svåra att ge en allmän positiv eller negativ värdeladdning (t ex gammaldags och porrigt) kommer jag inte att ge denna aspekt mycket utrymme i detta avsnitt. För tydlighets skull har jag delat upp redovisningen av denna fråga i vilka adjektiv som dominerar per enskilt ord och vilka adjektiv som dominerar generellt.

5.5.1 Dominerande adjektiv per ord

Nästan alla ord associeras till samtliga adjektiv, ingen informant anser dock *vagina* som provocerande, *fitta* som gammaldags eller *fitta*, *muff* och *mus* som medicinskt. Nedan presenterar jag de mest framträdande resultaten för de enskilda orden. Se bilaga 2 för en komplett sammanställning av svaren på denna fråga.

Vagina har flest belägg av samtliga nio ord på adjektivet medicinskt. Drygt 80 % av Stockholmsinformanterna och 90 % av Skåneinformanterna uppfattar ordet som medicinskt. Ordet anses också vara gammaldags av ungefär hälften av Stockholmsinformanterna (52,2 %) och två femtedelar av Skåneinformanterna (40,4 %). Av samtliga ord är *vagina* även det som flest tycker är vackert (26,1 % respektive 34,6 %¹⁴).

Fitta har flest belägg av samtliga ord på adjektiven fult, förnedrande, hånfullt, kaxigt, ovärdigt (dock enbart bland Skåneinformanterna), porrigt, provocerande, sexuellt och tabubelagt. Faktum är att *fitta* inte enbart har flest belägg på 8 av dessa adjektiv (förnedrande, hånfullt, kaxigt, ovärdigt, porrigt, provocerande, sexuellt och tabubelagt), ordet associeras också till dessa adjektiv i så pass mycket högre grad än resterande ord att detta väcker uppmärksamhet. Glappet är som störst i fråga om adjektiven porrigt, kaxigt och provocerande.

¹³ Följande adjektiv fanns med i uppställningen: barnsligt, fult, förnedrande, gammaldags, gulligt, humoristiskt, hånfullt, kaxigt, kärleksfullt, medicinskt, onaturligt, ovärdigt, pinsamt, porrigt, provocerande, sexuellt, tabubelagt och vackert. Det fria alternativet utnyttjades som mest av tre informanter per ord och svarsgrupp och kommer inte att redovisas eftersom svaren inte är entydiga.

¹⁴ Då information presenteras på detta sätt utan att ange respektive svarsgrupp, är Stockholmsinformanternas svar angivet först och därefter Skåneinformanternas svar.

Över hälften av informanterna i båda svarsgrupperna anser att *fitta* är fult (52,2 % respektive 65,4 %), förnedrande (52,2 % respektive 75 %), hånfullt (52,2 % respektive 53,8 %) och provocerande (69,6 % respektive 59,6 %). Över hälften av Stockholmsinformanterna tycker också att ordet är porrigt (56,5 %), medan hälften av Skåneinformanterna också tycker att ordet är kaxigt (50 %). En stor andel av båda svarsgrupperna anser att *fitta* är förnedrande, men andelen är större bland Skåneinformanterna: 75 % mot Stockholmsinformanternas 52,2 %. Detta glapp mellan svarsgrupperna återkommer i fråga om flera adjektiv, främst i fråga om ovärdigt, porrigt och sexuellt. En större andel Skåneinformanter finner ordet ovärdigt medan en större andel Stockholmsinformanter finner ordet porrigt och sexuellt.

Snippa har flest belägg av samtliga ord på adjektiven barnsligt och gulligt. Över hälften av informanterna i båda svarsgrupperna tycker att ordet är barnsligt (78,3 % respektive 55,8 %) och nära hälften anser att ordet är gulligt (43,5 % respektive 42,3 %).

Muff är det ord som flest anser är humoristiskt, över hälften av Stockholmsinformanterna (56,5 %) respektive en tredjedel av Skåneinformanterna (30,8 %) anser detta. Närmare hälften i båda svarsgrupperna (47,8 % respektive 40,4 %) tycker också att ordet är fult.

Mutta anses fult av ungefär hälften av informanterna i båda svarsgrupperna (43,5 % respektive 50 %). Näst efter *muff* är *mutta* också det ord som flest tycker är humoristiskt (43,5 % respektive 36,5 %).

Sköte har flest belägg av samtliga ord på adjektivet gammaldags (73,9 % respektive 84,6 %) och kärleksfullt (30,4 % respektive 25 %). Ordet har även näst efter *vagina* flest belägg på adjektivet medicinskt (30,4 % respektive 44,2 %).

Ca två tredjedelar av Stockholmsinformanterna (60,9 %) respektive en tredjedel av Skåneinformanterna (32,7 %) betraktar *vulva* som gammaldags. Ungefär en tredjedel av Stockholmsinformanterna (34,8 %) och hälften av Skåneinformanterna (50 %) tycker också att *vulva* är fult.

Ungefär två tredjedelar av Stockholmsinformanterna (60,9 %) respektive hälften av Skåneinformanterna (48,1 %) tycker att *mus* är barnsligt. Runt en tredjedel av de båda svarsgrupperna (34,8 % respektive 36,5 %) tycker också att *mus* är gulligt. Omkring en tredjedel av Stockholmsinformanterna menar att ordet är fult (34,8 %), humoristiskt (34,8 %), ovärdigt (30,4 %) och pinsamt (30,4 %).

Närmare hälften av Stockholmsinformanterna (47,8 %) och två femtedelar av Skåneinformanterna (40,4 %) tycker att *springa* är fult. En betydande andel Stockholmsinformanter tycker också att ordet är barnsligt (43,5 %) och pinsamt (34,8 %). Denna åsikt finns inte i motsvarande utsträckning bland Skåneinformanterna.

5.5.2 Likheter mellan orden och likheter mellan svaren

De nio orden har vissa kopplingar gemensamt. T ex har *vagina*, *sköte* och *vulva* en stark koppling till gammaldags, *snippa* och *mus* en stark koppling till barnsligt, samt *fitta*, *muff*, *mutta*, *vulva* och *springa* en stark koppling till fult. I många fall genererar också ett specifikt ord liknande åsikter i de båda svarsgrupperna. *Vagina*, *mutta* och *sköte* uppvisar det mest enhetliga förhållandet mellan de två svarsgruppernas svar.

5.5.3 Dominerande adjektiv generellt

Samtliga adjektiv har en anknytning till minst sex av orden. Flera adjektiv kopplas dock till respektive ord i liten utsträckning. Adjektiven kärleksfullt och onaturligt förknippas t ex aldrig med något av orden av över en tredjedel av informanterna i båda svarsgrupperna. De tre adjektiv som dominerar, d v s kopplas av många informanter till flera ord, är i fallande ordning fult, gammaldags och barnsligt. Åtminstone adjektivet fult är klart negativt konnoterat och visar därför på en negativ attityd hos många informanter. Men trots att detta adjektiv dominerar kan dessa siffror läsas omvänt. Samtidigt som drygt hälften av informanterna i båda svarsgrupperna anser att *fitta* är fult, ska man inte glömma bort att närmare hälften av informanterna i båda svarsgrupperna inte anser detta. Genom att byta perspektiv på detta sätt framstår också attityderna gentemot orden på ett annat sätt, i vissa fall i en mer positiv dager, i vissa fall en mer negativ.

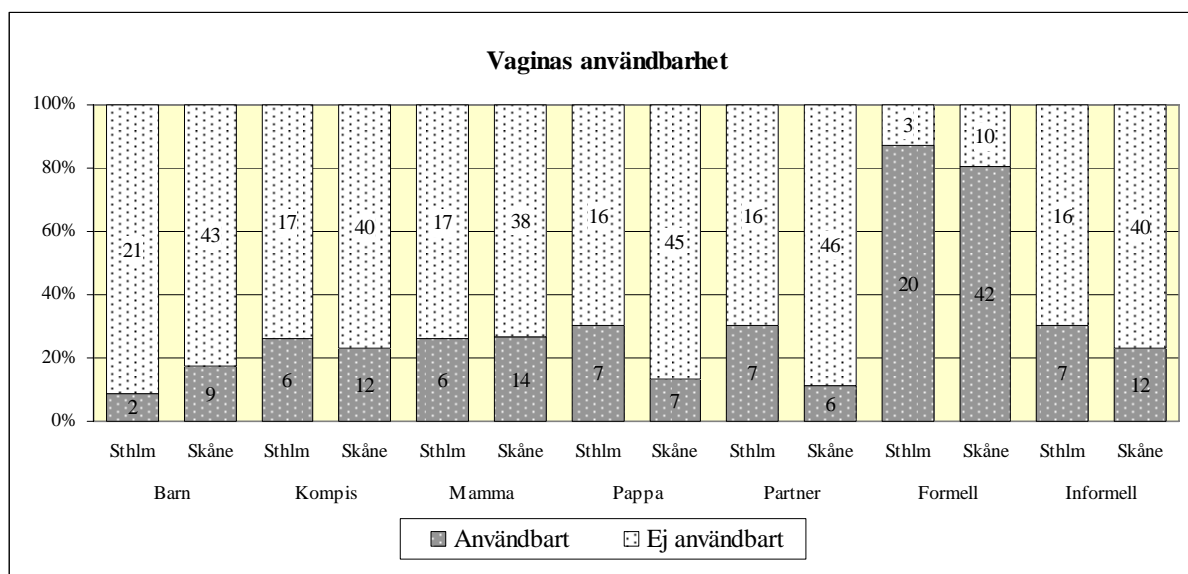
Slutligen har flera adjektiv en stark koppling till ett specifikt ord samtidigt som resterande ord kopplas få gånger till dem. Detta gäller främst adjektiven förnedrande, hånfullt, kaxigt, medicinskt, porrigt, provocerande, sexuellt, tabubelagt och vackert.

5.6 Användbarhet

Informanterna ombads i två frågor att skriva ner vilka ord som är användbara respektive ej användbara i sju specifika situationer: som benämning på barns könsorgan; inför kompisar; inför mamma; inför pappa; inför en sexpartner; inför obekanta i formella sammanhang (t ex under föreläsning); inför obekanta i informella sammanhang (t ex på en fest).

Ett återkommande resultat för alla ord och situationer är att svar i många fall uteblivit, d v s att informanterna inte angett ett specifikt ord som vare sig användbart eller ej användbart. Denna tendens har jag tolkat som ett tecken på avstånd mellan informanten och det specifika ordet. De ord som inte förekommer i informanternas vardag eller används av dem själva tolkar jag som svåra för dem att placera i fiktiva situationer. Jag menar alltså att informanterna har utelämnat ord som känts främmande och som därför blivit svåra att placera som användbara eller ej, då informanterna inte har en utvecklad värderande uppfattning om dem. Resultaten från Stockholms- och Skåneinformanterna skiljer sig till stor del åt om jag räknar med tre svars-kategorier, nämligen användbart, ej användbart och uteblivet svar. Om svars-kategorierna ej användbart och uteblivet svar sammankopplas blir resultaten snarare likvärdiga. Detta anser jag stärker min tolkning att uteblivet svar innebär att orden inte figurerar i informanternas vardag. Utifrån detta har jag valt att presentera svaren efter enbart kategorierna användbart och ej användbart.

I så gott som alla situationer är användbarheten större enligt Stockholmsinformanterna än Skåneinformanterna. Enbart tre undantag finns bland de ord som är användbara enligt mer än en femtedel av båda svarsgrupperna. Dessa tre undantag är *mus* inför en sexpartner samt *mutta* och *mus* inför obekanta i informella sammanhang. Gemensamt är att användbarheten av samtliga ord är väldigt begränsad inför föräldrar och i informella sammanhang, inget av orden är användbara i dessa situationer enligt över en tredjedel av båda svarsgrupperna. Generellt är orden som minst användbara inför informanternas pappa.

Figur 5. Vaginas användbarhet i sju specifika situationer, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.

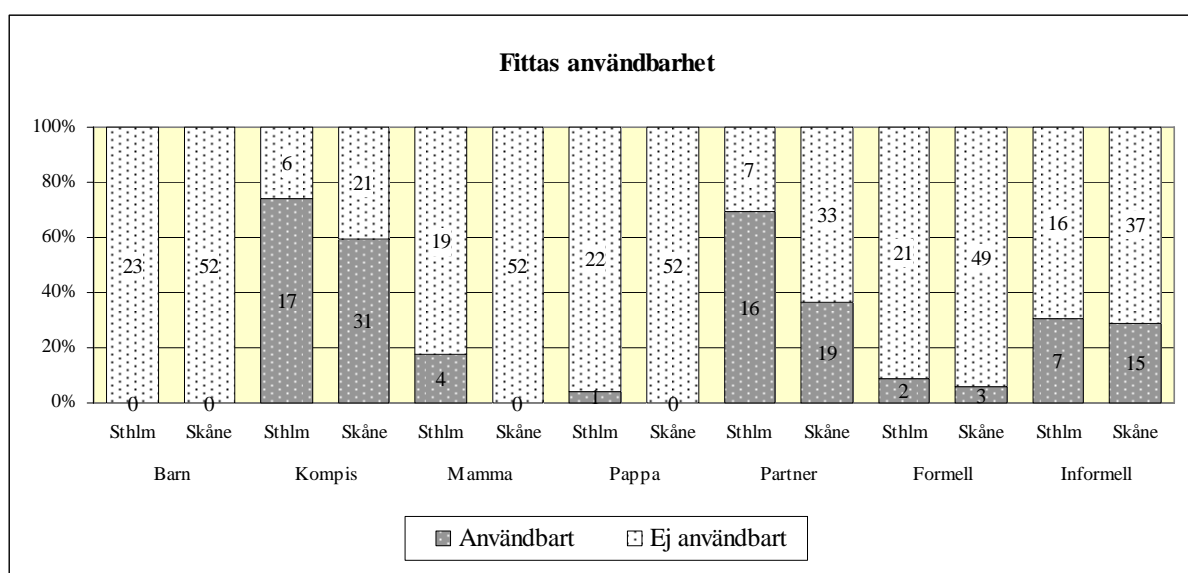
De tre ord som visar på störst användbarhet är *vagina*, *fitta* och *mus*. Användbarheten för dessa ord redovisas i figur 5, 6 och 7. För en redogörelse i diagramuppställning av övriga ords användbarhet hänvisas till bilaga 3.

Vagina visar på störst användbarhet i formella sammanhang enligt en stor andel av båda svarsgrupperna (87 % respektive 80,8 %). I övriga situationer anses ordet aldrig som användbart av över en tredjedel av informanterna i båda svarsgrupperna.

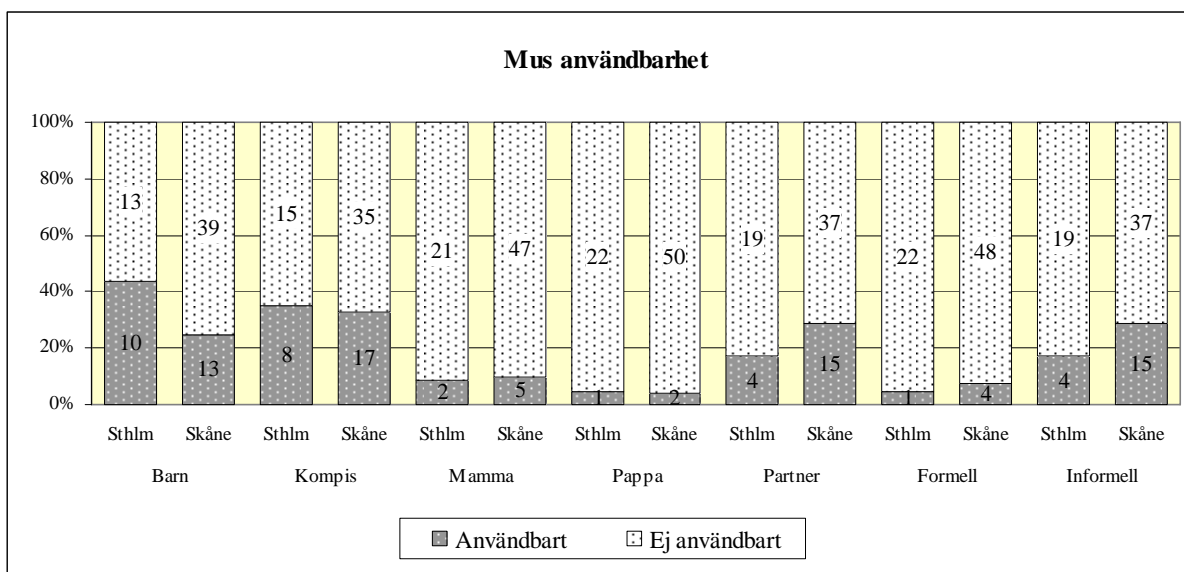
Fitta är det ord som flest anser är användbart inför såväl kompisar som sexpartner och i informella sammanhang (jämfte *vagina* enligt Stockholmsinformanterna och jämfte *mus* enligt Skåneinformanterna). I övrigt uppvisar ordet en mycket begränsad användbarhet.

Mus visar på en spridd men begränsad användbarhet. Ordet verkar vara som mest användbart inför kompisar och som benämning på barns könsorgan, men närmare en tredjedel av Skåneinformanterna tycker också att det är användbart inför en sexpartner och i informella sammanhang.

Sköte, *vulva* och *springa* uppvisar en jämn men väldigt begränsad användbarhet i alla situationer. *Snippa* anser flest är användbart som benämning på barns könsorgan (47,8 % respektive 42,3 %), men är i övriga situationer inte ett ord som informanterna ser som användbart. *Muff* och *mutta* verkar vara ungefär lika användbara. Av de två är *mutta* användbart enligt fler informanter i båda svarsgrupperna i samtliga situationer. Båda orden har störst användbarhet inför kompisar (*muff* 26,1 % respektive 23,1 % och *mutta* 39,1 % respektive 32,7 %).

Figur 6. Fittas användbarhet i sju specifika situationer, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.

Figur 7. Mus användbarhet i sju specifika situationer, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.

5.7 Informanternas reflektioner

Sist i enkäten ombads informanterna delge sina tankar om enkäten i frågan ”Vad tyckte du om enkäten?”. Syftet med denna fråga var ursprungligen att få respons på enkätens utformning. Under bearbetningen av enkätsvaren har jag dock märkt att många informanter använt frågan till att också skriva om sina tankar kring enkätens ämne, ord för det kvinnliga könsorganet. Därför har jag valt att indela svaren såväl utifrån övervägande positiv, negativ och ej värde-laddad respons på enkätens utformning, som utifrån om svaren innehöll en reflektion kring ämnet eller ej. Jag har tolkat svar som reflekterande om de berört vad informanten tänkt kring själva ämnet, inte enbart enkäten i sig eller kommentarer kring att den fått henne att tänka, t ex ”tankeväckande”.

Intressant är att den klass, vars lärare menade att eleverna mestadels kommer från lägre medelklass och inte har akademikerföräldrar eller föräldrar som är egna företagare, är klassen med minst antal reflektioner. Det är dock svårt att dra någon slutsats om vad detta beror på. I denna klass reflekterar två (13,4 %) av de femton informanterna kring ämnet. Från övriga klasser har jag fått reflekterande svar från mellan en femtedel till dryga två tredjedelar av informanterna. Från båda skolorna har jag fått reflekterande svar från omkring hälften av informanterna (52,1 % från Stockholmsskolan respektive 40,4 % från Skåneskolan).

Flera informanter tycker att enkäten var svår eller underlig att fylla i, men anger samtidigt anledningen till detta i sitt svar, möjligen omedvetet. Här följer tre exempel: "Lite konstig, fast ett bra ämne att ta upp. Tycker inte det finns något bra samlingsord för det kvinnliga könsorganet, som man alltid kan använda", "lite svår för jag kommer inte på hur jag brukar bete mig el. säga vid såna tillfällen. Det känns inte så naturligt att säga något av orden & jag vet inte vad jag brukar säga", "Jag tyckte att det var lite svårt att kunna placera det. Det är så svårt att se det i ett sammanhang, eftersom jag inte brukar tala om detta 'onämnbare' vet inte varför det känns så... jag menar mannens könsorgan kan alla tala öppet om...". Många informanter kommenterar att de inte har tillgång till ett neutralt ord, att de ord som används idag ofta blir till skällsord eller är tabubelagda. Nedan följer tre längre reflektioner kring detta:

Den [enkäten] ställde frågor om det jag inte tänker på, mitt köns namn. Fittan/muttan vad man nu väljer att säga har inga "fina" namn. Ordet "snippa" är ju rent barnsligt, och kvinnor är inga barn. Det skulle vara kul att ha ett korrekt namn, fittan är mer än ett hål med känsel. Jag tycker många namn (ex vagina/springa) förminskar dens värde, det är inte bara hål det är även området runt omkring som ska vara med i det "perfekta" namnet.

INRESSANT ÄMNE DÅ DET INTE FINNS NÅGOT VARDAGLIGT OLADDAT NAMN PÅ KVINNANS KÖNSORGAN. (MOTSVARANDE "SNOPP"). VAGINA ÄR FÖR KLINISKT, FITTA FÖR GROVT OCH DE ANDRA BARA LÖJLIGA, SKULLE KANSKE VARIT EGNA ALTERNATIV.

[...] Hur kan det komma sig att det kvinnliga könsorganet har blivit något fult och fel? Kanske för att det mesta som anses vara väldigt kvinnligt idag är dåligt eller sextigt. Kvinnor är enligt samhället svaga (dåligt självförtroende), babblika, irrationella, överdrivet känslosamma, & i stort & ständigt behov av bekräftelse. ORDET KVINNA har ju i mångas öron lite av en negativ klang! Och vårt könsorgan är ju något av det kvinnligaste som existerar. Dock vill jag inte fästa mig vid vad jag kallar mitt underliv. Det får vara vad det är, och man ska inte göra det till något underligt. Inte för att du gör det med din undersökning, men det spelar inte mig nån roll vad jag kallar mitt underliv, och helt ärligt talar jag väldigt sällan om det. =)

En klart övervägande del av reflektionerna berör att det kvinnliga könsorganet är något svårt, tabubelagt eller osynligt. Flera informanter medger att de inte talar om det särskilt ofta, eller t o m aldrig. Många kommenterar också att det är konstigt att så är fallet. Flera påtalar att de inte tänkt på vad de använder för ord för det kvinnliga könsorganet, men att det är ett viktigt ämne att ta upp, t ex: "Bra att man lägger fittan i fokus!".

Större delen av informanterna har varit övervägande positivt inställda till enkäten (65,2 % respektive 71,1 %), enbart två informanter har varit övervägande negativt inställda, resterande informanter har responderat på frågan utan värdeladdning.

6 DISKUSSION

De tre teorier jag valt att arbeta utifrån kompletterar varandra och skapar tillsammans en ram för diskussion av uppsatsens resultat. Enligt Sapir & Whorf-hypotesen påverkar språket vår uppfattning av omvärlden. Utifrån detta blir det intressant att se på olika ords värdeladdning och användbarhet. Hypotesen kan dock inte i sig förklara varför språket är sexistiskt eller varför just ord för det kvinnliga könsorganet är problematiska. Därför har jag valt att sammanfoga Sapir & Whorf-hypotesen med Hirdmans genusteori, som klargör detta. Laclau & Mouffes diskursteori förklarar i sin tur varför genussystemet är svårt att förändra, genom att det betraktas som en objektiv diskurs, vilket dock inte innebär att förändring är omöjlig. På detta sätt bär teorierna upp varandra. Genussystemet är en objektiv diskurs som upprätthålls med hjälp av språket. Jag anser också att förändringspotentialen i stor utsträckning ligger i språket, varför t ex reclaim the name-strategin blir intressant. Med detta som bakgrund kommer jag nu att diskutera uppsatsens resultat.

6.1 Ordens generella användbarhet

Resultaten visar att en stor andel av informanterna sedan tidigare känner till de flesta av de nio orden för det kvinnliga könsorganet. Jämte detta framgår dock att orden används i relativt liten utsträckning. Den vanligaste användningen av ordet *fitta* visar sig också vara som svordom och inte som benämning på det egna könsorganet, vilket gör ordet negativt konnoterat och begränsar dess användbarhet. I enkäten gavs informanterna möjligheten att komplettera med egna ord, en möjlighet som många informanter också utnyttjat, flera gånger med ett tydliggörande om att de själva använder det kompletterande ordet då de talar om sitt eget könsorgan. Samtliga ord som angetts av fler än fem informanter är av vag karaktär: *Slida* betecknar enbart en del av könsorganet medan *underliv*, *framstjärt*, *mellan benen*, *kiss* och *där nere* inte specificerar det. Jag anser att detta resultat visar på att ord för det kvinnliga könsorganet, som också tydligt specificerar det, är problematiska för informanterna eftersom kulturella föreställningar kring kön gör det kvinnliga könsorganet negativt konnoterat och tabubelagt. Informanterna löser detta genom att använda vaga ord, vilket jag också ser som problematiskt eftersom det bidrar till en fortsatt negativ konnotering i och med att könsorganet då fortsätter att vara osynligt och tabubelagt.

Också en vidare studie av resultaten visar på en begränsad användbarhet och negativ värde-laddning hos orden. Som framgår av avsnitt 5.5 har följande ord en stark koppling till adjektivet fult: *fitta*, *muff*, *mutta*, *vulva* och *springa*. Utifrån Sapir & Whorf-hypotesen är detta knappast lyckligt. Om språket inverkar på vår uppfattning av omvärlden leder detta till att informanterna får svårt att använda ord som betraktas som fula. Det är heller inte bra att enbart *fitta* uppfattas som sexuellt, då detta tyder på att informanterna påverkats av sexistiska tankegångar om kvinnor som objekt i genussystemet. Dessa tankegångar innebär att ord som är sexuellt konnoterade blir oanvändbara eftersom sådant som rör sexualitet, enligt Svahn, också innebär en risk för kompromettering för kvinnor. Detta har lett till att få av orden är sexuellt konnoterade och att de t o m är svåra att använda inför en sexpartner. Att inget av orden kopplas till adjektivet kärleksfullt av över en tredjedel av informanterna i båda svarsgrupperna kan också vara en effekt av objektifieringen av kvinnor. Om kvinnors sexualitet är något tabubelagt och farligt är det svårt att samtidigt se den som något kärleksfullt, vilket speglas i orden för det kvinnliga könsorganet.

Vagina, *snippa* och *sköte* är de tre ord som är positivt laddade enligt flest informanter, omkring hälften i båda svarsgrupperna. En koppling till svaren på attitydfrågan och frågan om användbarhet visar dock att *vagina* mestadels är användbart i formella sammanhang och att ordet främst är gammaldags och medicinskt, vilket begränsar dess användning. *Snippa* är användbart enbart som benämning på barns könsorgan och är dessutom ett barnsligt ord och *sköte*, slutligen, har generellt låg användbarhet. Detta leder till att ordens användbarhet minskar, trots att orden är övervägande positivt laddade. En jämförelse av svaren på de olika frågorna ger ett liknande resultat för alla ord, alla är problematiska på någon punkt. Vissa problem har orden gemensamt, t ex att de har begränsad användbarhet inför informanternas mamma och pappa och, som jag tidigare nämnt, inför en sexpartner (undantaget *fitta*). Vad detta får för konsekvenser för informanternas vardag är svårt att uttala sig om, men jag ser det som problematiskt att orden inte är användbara i dessa tre situationer. Jag anser att det borde vara naturligt att kunna prata om sitt könsorgan inför en sexpartner, men vad gör man om inga ord känns bra? Och hur anförtror man sig till sina föräldrar med undringar eller vid behov av råd och stöd om alla ord känns främmande?

De tre ord som informanterna har starkast åsikter kring är *vagina*, *fitta* och *mus*. Det är dessa ord som flest informanter känner igen och använder. *Vagina* och *fitta* är också de två ord där informanterna tydligast anger positiv respektive negativ klang. I adjektivfrågan är *fitta* det som genererat flest åsikter. *Vagina* är det ord som är användbart enligt flest informanter i båda svarsgrupperna i formella sammanhang och *fitta* är det ord som är användbart enligt flest

informeranter i båda svarsgrupperna inför kompisar och en sexpartner. I fråga om *mus* är det svårare att måla upp en lika klar bild. Förutom *vagina* och *fitta* är det nämligen inga ord som direkt utmärker sig på flera sätt. *Mus* och *mutta* är de ord, med undantag för *vagina* och *fitta*, som starkast utmärker sig generellt sett. De två orden har flera likheter samtidigt som de på vissa punkter utmärker sig på olika sätt. Avgörande för min tolkning som tredje ord är dock att *mus* känns igen av fler informanter, att det är positivt konnoterat enligt en större andel informanter samt att det generellt genererat fler åsikter som svar på attitydfrågan.

6.2 Diskursens återspeglning i informanternas reflektioner

Informanternas reflektioner (se avsnitt 5.7) tyder på att genussystemet är en objektiv diskurs. Flera informanternas reflektioner tyder på att det kvinnliga könsorganet inte är något som vanligen står på agendan, vilket betyder att problematiken är dold i diskursen som på så vis är sexistisk. Flera informanter talar sällan eller aldrig om sitt könsorgan, de har alltså interPELLERATS in i genussystemet och antagit en kvinnlig subjektsposition som i fråga om sexualitet begränsar dem. Reflektionerna tyder dock också på att genussystemets syn på kvinnor som objekt sakta men säkert kan vara på väg att uppluckras som objektiv diskurs. Flera reflektioner berör att det faktiskt är konstigt att informanterna inte talar om sitt könsorgan, åter andra visar på en klar medvetenhet kring problematikens existens. Hade genussystemet som objektiv diskurs haft vattentäta skott hade informanterna inte reflekterat på detta sätt. Att ord för det kvinnliga könsorganet är problematiska hade då inte varit ett problem utan helt i linje med diskursens sexistiska "objektivitet".

6.3 Könsorganet – inte sexuellt?

De nio orden är samtliga ord för det kvinnliga könsorganet. Det är därför anmärkningsvärt att informanterna inte kopplar dem till adjektivet sexuellt (se avsnitt 5.5.1). *Fitta* är det ord flest tycker är sexuellt (60,9 % respektive 38,5 %). Vad denna låga svarsfrekvens i fråga om adjektivet sexuellt beror på är oklart, kanske har informanterna tolkat adjektivet som sextigt (tilldragande) istället för sexuellt (könsligt). En jämförelse med svaren i fråga om användbarhet (se avsnitt 5.6) visar dock att informanterna tycker få ord är användbara inför en sexpartner, varför jag tolkar det som att de uppfattat adjektivet sexuellt på avsett vis. *Fitta* har flest belägg

av samtliga ord i fråga om användbarhet inför en sexpartner, men inte ens detta ord har så stor användbarhet i detta fall (69,6 % respektive 36,5 %). Resultatet är påfallande eftersom orden betecknar det kvinnliga könsorganet som i sig har en tydlig sexuell funktion. Milles resultat visar att ord som är sexuellt konnoterade är tabubelagda som ord för flickors könsorgan. Att Milles får dessa resultat anser jag inte är lika underligt eftersom hennes undersökning berör flickor i förskoleålder. Dock kan det inte enbart ha med ålder att göra eftersom man enligt svensk lag får lov att ha sexuell umgänge från 15 års ålder. Kan det istället ha att göra med att många ord blir negativt konnoterade då de berör kvinnors sexualitet (jfr Milles 2006:172)? Svahn menar att det mest kränkande för en kvinna är att i olika former beskyllas för att ha en dålig sexualmoral. Hirdman talar om en genusextremisering i dagens samhälle som innebär att kvinnan som ”naturlighetens symbol” extremiseras utifrån sitt kön till hora eller mor (Hirdman 2001:187). Svahns och Hirdmans resultat tyder på att kvinnor fortfarande har en objektsposition i genussystemet. Detta har förmodligen lett till konsekvensen att ord för det kvinnliga könsorganet inte kan ha en sexuell innebörd, då en koppling till sexualitet, utifrån Svahns resultat, innebär en större risk för kränkning för kvinnor.

En parallell kan utifrån brist på sexuell konnotation dras till *vagina*. Ordet anses medicinskt av 82,6 % respektive 90,4 %. Det är också det ord flest anser är vackert och användbart i formella sammanhang. En möjlig tolkning av detta är att ordet behåller sin status just p g a att det inte är sammankopplat med lust. Detsamma gäller i sådana fall också för *snippa* som tack vare att det lanserats som ord för barns könsorgan inte är sexuellt konnoterat vilket gör att det kan vara neutralt eller positivt laddat. Sammantaget visar resultaten angående ordens sexuella konnotationer att vi lever i en objektiv diskurs där aktiv sexualitet är negativt för kvinnor.

6.4 Fitta utmärker sig

Alla informanter känner till *fitta*, det är det ord som används av flest och det ord som enligt flest är användbart inför såväl kompisar som en sexpartner. Samtidigt är *fitta* ett ord som är negativt konnoterat, det är det ord som flest angett som negativt och det är också ett ord som oftast används som svordom eller skällsord (jfr Svahn 1999:118). Av samtliga ord är *fitta* det ord som genererar flest kopplingar till flest adjektiv, nämligen följande: fult, förnedrande, hånfullt, kaxigt, ovärdigt, porrigt, provocerande, sexuellt och tabubelagt. Fyra av dessa adjektiv (fult, förnedrande, hånfullt och ovärdigt) är klart negativa medan övriga kan tolkas

såväl negativt som positivt eller neutralt. Vad betyder då detta? *Fitta* är på en och samma gång det mest vardagliga och det som informanterna ryggar mest för. Milles kommenterar att ord som betecknar kvinnor ofta slutligen också blir negativt sexuellt konnoterade. Detta passar in i Hirdmans genussystem och Svahns resultat som båda visar att kvinnors sexualitet är något tabubelagt som slår tillbaka på kvinnorna själva. Det tycks dock inte vara så att *fitta* slår tillbaka helt på informanterna. I avsnitt 5.4 skrev jag att nio informanter på olika sätt beskrivit *fitta* som gränsande mellan positivt och negativt konnoterat. Detta i kombination med att ordet är det flest använder, flest anser är användbart inför kompisar och en sexpartner, samt är det ord som genererar flest kopplingar till de olika adjektiven tyder på att ordet är det som är under intensivast förhandling av samtliga nio ord. Detta skulle kunna innebära att *fittas* värdeladdning håller på att omvärderas genom reclaim the name-strategin. Utifrån Trudgills beskrivning av geografiska spridningsmönster skulle detta troligen innebära att ordet används mer bland Stockholmsinformanterna än bland Skåneinformanterna vilket också är fallet. Avsnitt 5.4 visar också att en mindre andel Stockholmsinformanter än Skåneinformanter anser att *fitta* är negativt. Slutligen visar avsnitt 5.5 att de klart negativa adjektiven sammankopplas med *fitta* av en större andel Skåneinformanter än Stockholmsinformanter. Också detta tyder på att *fitta* håller på att omvärderas och att det sker efter det spridningsmönster Trudgill beskriver.

6.5 Geografisk spridning av snippa

Stockholmsinformanterna känner generellt igen och använder fler ord, de anser generellt också att användbarheten hos orden är större. Dessa tendenser kan kopplas till Trudgills beskrivning av geografiska spridningsmönster. I fråga om *snippa* kan en jämförelse göras med Milles undersökning. Milles menar att *snippa* är ett ord på frammarsch för flickors könsorgan. Också i min undersökning är *snippa* det ord som flest anser är användbart som benämning för barns könsorgan, 47,8 % respektive 42,3 %. Så många som 78,3 % respektive 55,8 % anser också att ordet är barnsligt, troligen som en följd av att det lanserats som ett ord för barns könsorgan. Milles resultat visar att *snippa* är populärast hos den stockholmska förskolepersonalen där 40 % använder det. I Alingsås och Nora använder 15 % respektive 11 % *snippa*. 18 % av Milles studentinformanter använder också ordet, men det är dock svårt att ta med studentinformanternas svar i jämförelsen eftersom alla studentinformanter var från Stock-

holm. Stockholm är den största av städerna i Milles undersökning, därefter kommer Alingsås, som dessutom ligger nära storstaden Göteborg, och slutligen Nora.

Milles och mitt resultat tyder tillsammans på att *snippa* håller på att spridas enligt det mönster Trudgill redogör för. Det ska dock påpekas att detta enbart är en möjlig förklaring till varför resultaten skiljer sig åt mellan städerna inom de båda undersökningarna. För att kunna fastslå att ordet spridits på det sätt Trudgill anger behövs en grundligare undersökning med ett större antal städer. Men om det visar sig att *snippa* verkligen sprids enligt detta mönster och denna trend inte avtar, innebär detta att *snippas* användbarhet ökar som ord för barns könsorgan. Om ordet också blir framgångsrikt som ord för vuxna kvinnors könsorgan återstår att se. Ordets lämplighet kan t ex generellt diskuteras utifrån Hirdmans logik om mannen som norm. Ordets popularitet beror troligen på att det liknar *snopp* och frågan är om problematiken kring ord för det kvinnliga könsorgan verkligen löses och om det sexistiska språket verkligen motverkas bäst på detta sätt.

6.6 Bilden av typinformanten

Att det existerar en problematik kring ord för det kvinnliga könsorganet framgår tydligt av undersökningens resultat. Som jag tidigare påpekat är orden under ständig förhandling (se kapitel 1) varför de också har olika betydelser för olika informanter. Detta gör det svårt att ringa in typinformanten, men ett försök ger följande resultat:

Typinformanten känner till närmast samtliga ord, kan hända känns *vulva* och *springa* lite främmande för henne. Hon använder få av orden och talar väldigt sällan om sitt könsorgan även om hon tycker att det är lite konstigt att hon inte talar om det. Om hon använder något ord är det oftast *fitta*, vanligen som svordom. Hon använder i stort sett aldrig orden *snippa*, *muff*, *sköte*, *vulva* och *springa*. Typinformanten tycker att *fitta* är negativt laddat och att *vagina* växlar mellan att vara neutralt och positivt laddat. När det kommer till hennes uppfattning om de nio orden är hon mest bestämd i fråga om *vagina* som ett medicinskt ord. *Sköte* tycker hon är gammaldags. Generellt är *fitta* det ord hon har flest uppfattningar om. Typinformanten anser att få av orden är användbara. I formella sammanhang kan enligt henne *vagina* vara användbart. Inför kompisar tycker hon att *fitta* är bättre, men hon är mindre säker på detta. Inför en sexpartner skulle hon troligen också använda *fitta* och som benämning på barns könsorgan skulle hon antagligen välja *snippa*, men dessa alternativ är hon heller inte riktigt säker på.

Typinformanten i de två svarsgrupperna skiljer sig åt på några punkter. Stockholmsinformanten känner igen fler av orden än Skåneinformanten. Hon anser också att orden har mer positiv klang och är mer användbara än vad Skåneinformanten anser. Vad dessa skillnader beror på är svårt att avgöra. Möjligen kan skillnaden förklaras utifrån Trudgills teori om geografisk spridning av språkliga förändringar i kombination med Laclau & Mouffes diskursteori. Om diskursen kring ord för det kvinnliga könsorganet håller på att förändras till förmån för ökad användbarhet och positiva värderingar borde detta synas först i Stockholmsregionen som kulturcentrum, för att sedan spridas vidare. En annan förklaring kan vara skillnaden i samhällsklass. Det är möjligt att den starkare konkurrensen mellan eleverna i Stockholmsregionen gjort att samhällsklassfördelningen mellan de två svarsgrupperna blivit skev. Enligt lärarnas svar är också spridningen över samhällsklasserna större på Skåneskolan än på Stockholmskolan. Skillnaden i svaren kan också vara en kombination av dessa båda möjligheter, men jag vill påtala att jag inte gjort en djuplodande undersökning kring informanternas samhällsklass, varför det är närmast omöjligt att säga om samhällsklass har någon förklaringskraft i denna fråga.

7 AVSLUTNING

I detta kapitel sammanfattar jag kort uppsatsens slutsats samt skriver några ord om framtida forskning.

7.1 Slutsats

Uppsatsens syfte är att belysa värdeladdning och användbarhet hos nio ord för det kvinnliga könsorganet. Den grundläggande hypotesen för uppsatsen är att samtliga ord är värdeladdade och att inga ord är neutrala i den bemärkelsen att de kan användas oproblematiskt i informanternas vardag. Min slutsats är utifrån undersökningens resultat att hypotesen verifieras. Orden är alla problematiska, vart och ett på sitt vis. Några exempel: Orden *snippa*, *vulva* och *springa* används av under 10 % av båda svarsgrupperna, *fitta* anses positivt av under 10 % av båda svarsgrupperna, närmare hälften av båda svarsgrupperna tycker att *muff* är fult och över hälften av båda svarsgrupperna tycker att *snippa* är barnsligt. Informanternas reflektioner (se av-

snitt 5.7) stöder också hypotesen. Enligt resultaten är vissa ord användbara i vissa specifika sammanhang, t ex anser över 80 % av informanterna i båda svarsgrupperna att *vagina* är användbart i formella sammanhang. En kombination av svaren på enkätens samtliga frågor visar dock att orden generellt är svåra att hantera. Trots att de har olika innebörd för informanterna är de alltså problematiska just för att de är ord för det kvinnliga könsorganet. Om *vagina* återigen tas som exempel är det ytterst få som faktiskt använder ordet, trots dess stora användbarhet.

Jag anser att en objektiv diskurs (genussystemet) ligger till grund för att orden är problematiska och jag menar också att språket i sig hjälper till att upprätthålla denna diskurs och våra uppfattningar om ord för det kvinnliga könsorganet, utifrån våra kulturella föreställningar om kön (diskursen). Eftersom jag anser att språket har stor del i upprätthållandet av genussystemet är resultaten i fråga om *fitta* och *snippa* särskilt intressanta. *Fitta* visar tydliga tecken på att vara under förhandling och det är troligt att reclaim the name-strategin har fått grepp om ordet, vilket sannolikt kommer att öka dess användbarhet och förbättra dess värde-laddning. Även *snippa* har utsikten att bli mer användbart om det visar sig att ordet sprids enligt Trudgills beskrivna spridningsmönster. Dessa två ord visar alltså att förändring är möjlig.

7.2 Framtida forskning

Undersökningen som legat till grund för min uppsats är väldigt begränsad. Dess resultat bör därför ses som tentativt och inte generaliserbart för alla unga kvinnor i Sverige. Jag ser dock en möjlighet till att resultaten används i eller jämförs med senare undersökningar. De ord som genererat flest reaktioner hos informanterna, *vagina*, *fitta* och *mus*, skulle kunna bli föremål för en djuplodande, kvalitativ undersökning.

Hittills har forskningen i ämnet mestadels berört ord för flickors könsorgan, vilket jag tror är en effekt av att vi lever i en objektiv diskurs kring kön, genussystemet. Tack vare feminismens framsteg är genus och socialiseringsprocessen idag en relativt vanlig förklaringsmodell för barns villkor och handlingsmönster. Tyvärr har dock genus som förklaringsmodell inte nått tillräckligt djupt i diskursen kring kön för att vuxenvärlden ska beröras i samma utsträckning. Detta anser jag blir tydligt genom att orden för kvinnors könsorgan problematiserats främst i låga åldrar. Min personliga tolkning av detta är att det finns en diskurs om den vuxna självständiga individen som får oss att bortse från strukturers inverkan på individens hand-

lingar. Detta anser jag är en fara för jämställdhetens framsteg och det är därför av största vikt att forskningen om problematiken kring ord för det kvinnliga könsorganet går emot denna diskurs och vidgar forskningsunderlaget till fler åldersgrupper.

LITTERATUR

- Ambjörnsson, Fanny, 2003: *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm.
- Dahlén, Sandra, 2002: *Sex med mera*. Stockholm.
- Gemzöe, Lena, 2002: *Feminism*. Stockholm.
- Gibbon, Margaret, 1999: *Feminist Perspectives on Language*. London.
- Hirdman, Yvonne, 2001: *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö.
- Holmberg, Carin, 1993: *Det kallas kärlek*. Göteborg.
- Hultman, Tor G, 2003: *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm.
- Lagerholm, Per, 2005: *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund.
- Linell, Per, 1984: *Människans språk*. Malmö.
- Milles, Karin, 2006: En jämställd kroppsdel? Om lanseringen av ett neutralt ord för flickors Könsorgan. I *Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning* NF 16. Uppsala. S 149–177.
- Patel, Runa & Davidsson, Bo, 2003: *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund.
- Svahn, Margareta, 1999: *Den liderliga kvinnan och den omanlige mannen. Skällsord, stereotyper och könskonstruktioner*. Stockholm.
- Trudgill, Peter, 1974: *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. London.
- Wennstam, Katarina, 2002: *Flickan och skulden*. Stockholm.
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, 2000: *Diskursanalys som teori och metod*. Lund.

Elektroniska källor

- Centrala etikprövningsnämnden, 2007: Vad skall etikprövas. (20.2.2007.)
<http://www.epn.se/vad.aspx>
- Riksdagen, 2007: Skollagen (SFS 1985:1100) 5 kap 5 §. (27.8.2007.)
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100
- Riksförbundet för sexuell upplysning, 2007: Ordlista. (7.2.2007.)
<http://www.rfsu.se/ordlista.asp>
- Skolverket, 2007: Gymnasieskolan. (27.8.2007.) <http://www.skolverket.se/sb/d/740>

BILAGA 1 - ENKÄTEN

--	--

Vagina, Fitta, Snippa...

Den här enkäten är del i en språkvetenskaplig undersökning som behandlar olika namn på det kvinnliga könsorganet. Det är frivilligt att svara.

Läs noga igenom varje fråga och svara sedan med dina egna åsikter, inte som du tror att jag eller någon annan vill att du ska svara. Alla svar kommer att behandlas helt anonymt och ingen kommer att få veta vad just du svarat.

Tack för din hjälp! Nu börjar enkäten.

1) Ringa in de namn du hört förr.

Vagina Fitta Snippa Muff Mutta Sköte Vulva Mus Springa

2a) Om du själv använder något/några av namnen, ringa in det/dem.

Vagina Fitta Snippa Muff Mutta Sköte Vulva Mus Springa

2b) Hur använder du dessa namn? Placera in de namn du ringade in på fråga 2a på de rader som passar. Du kan placera in varje namn på mer än en rad.

När du talar om ditt eget könsorgan _____

När du talar om andras könsorgan _____

Som svordom _____

Som skällsord _____

På annat sätt (glöm inte att skriva hur) _____

2c) Använder eller hör du ofta något/några namn på det kvinnliga könsorganet som jag inte har tagit upp? Ange vilket/vilka. Har namnet/något av namnen en positiv eller negativ klang markerar du det med + eller - .

BILAGA 1 - ENKÄTEN

3) Hur uppfattar du namnen på det kvinnliga könsorganet? Gå igenom listan namn för namn, läs uppifrån och ner och sätt ett kryss på de ord du tycker beskriver varje namn på ett passande sätt. Du kan sätta hur många kryss du vill på varje namn.

Jag uppfattar namnet som...	Vagina	Fitta	Snippa	Muff	Mutta	Sköte	Vulva	Mus	Springa
Barnsligt									
Fult									
Förnedrande									
Gammaldags									
Gulligt									
Humoristiskt									
Hånfullt									
Kaxigt									
Kärleksfullt									
Medicinskt									
Onaturligt									
Ovärdigt									
Pinsamt									
Porrigt									
Provocerande									
Sexuellt									
Tabubelagt									
Vackert									
Inte på något speciellt sätt									
På annat sätt (ange hur)									

BILAGA 1 - ENKÄTEN

4) Vilka namn tycker du har en positiv eller negativ klang? Placera in dessa i det fält du tycker passar. Hoppa över namn du tycker är neutrala.

Vagina Fitta Snippa Muff Mutta Sköte Vulva Mus Springa

Nedanstående namn har en positiv klang

Nedanstående namn har en negativ klang

5) När är namnen användbara? Placera in dem i de fält du tycker stämmer. Du kan placera in ett namn i mer än ett fält. Om något namn inte passar in i något fält hoppar du över namnet helt och hållet.

Vagina Fitta Snippa Muff Mutta Sköte Vulva Mus Springa

Namnet går att använda...

om barns
könsorgan

inför
kompisar

inför mamma

inför en
sexpartner

inför
obekanta i
formella
sammanhang
(t ex under
föreläsning)

inför
obekanta i
informella
sammanhang
(t ex på en
fest)

inför pappa

6) När är namnen inte användbara? Placera in dem i de fält du tycker stämmer. Du kan placera in ett namn i mer än ett fält. Om något namn inte passar in i något fält hoppar du över namnet helt och hållet.

Vagina Fitta Snippa Muff Mutta Sköte Vulva Mus Springa

Namnet går inte att använda...

om barns
könsorgan

inför
kompisar

inför mamma

inför en
sexpartner

inför
obekanta i
formella
sammanhang
(t ex under
föreläsning)

inför
obekanta i
informella
sammanhang
(t ex på en
fest)

inför pappa

BILAGA 1 - ENKÄTEN

7) Vad tyckte du om enkäten?

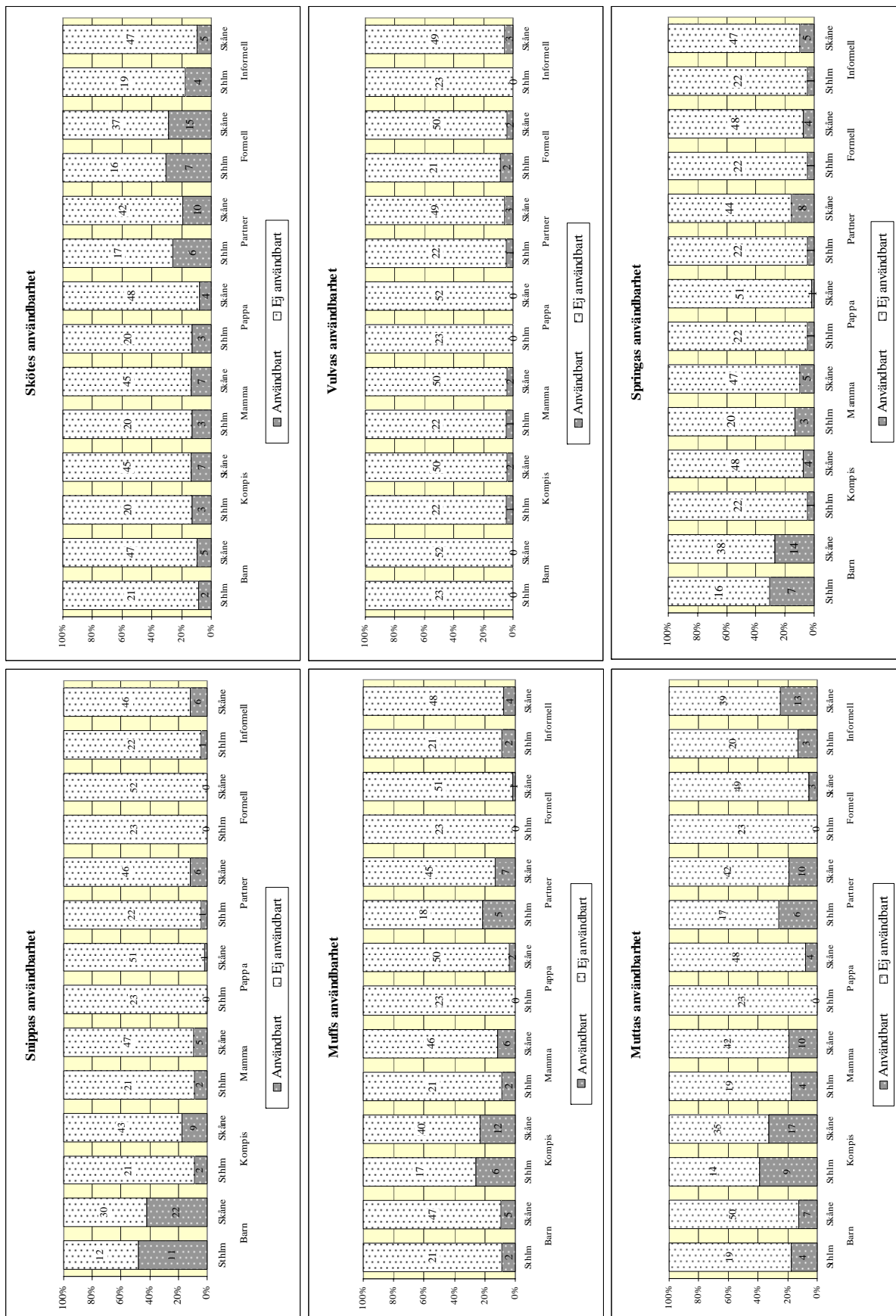
Tack för din hjälp!

BILAGA 2 – TABELL FRÅGA 3

Tabell 1 Informanternas attityder till orden. Svaren anges i procent.

	Vagina		fitta		snippa		muff		mutta		sköte		vulva		mus		springa	
	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne	Sthlm	Skåne
Barnsligt	0	3,8	4,3	17,3	78,3	55,8	26,1	32,7	34,8	19,2	4,3	3,8	4,3	1,9	60,9	48,1	43,5	21,2
Fult	13	9,6	52,2	65,4	30,4	30,8	47,8	40,4	43,5	50	21,7	25	34,8	50	34,8	26,9	47,8	40,4
Förnedrande	0	5,8	52,2	75	8,7	11,5	4,3	3,8	17,4	23,1	4,3	3,8	0	13,5	21,7	17,3	13	15,4
Gammaldags	52,2	40,4	0	0	30,4	5,8	0	3,8	8,7	1,9	73,9	84,6	60,9	32,7	4,3	3,8	30,4	15,4
Gulligt	4,3	5,8	4,3	0	43,5	42,3	21,7	36,5	13	11,5	4,3	3,8	13	3,8	34,8	36,5	4,3	3,8
Humoristiskt	17,4	23,1	26,1	9,6	26,1	26,9	56,5	30,8	43,5	36,5	0	9,6	21,7	5,8	34,8	25	21,7	5,8
Hänfullt	0	1,9	52,2	53,8	4,3	13,5	0	13,5	13	23,1	0	1,9	0	5,8	8,7	11,5	4,3	3,8
Kaxigt	4,3	1,9	39,1	50	0	5,8	4,3	5,8	4,3	1,9	4,3	3,8	8,7	5,8	4,3	5,8	4,3	3,8
Kärleksfullt	17,4	17,3	8,7	1,9	13	19,2	13	11,5	8,7	5,8	30,4	25	8,7	7,7	21,7	9,6	0	3,8
Medicinskt	82,6	90,4	0	0	4,3	0	0	0	0	1,9	30,4	44,2	17,4	13,5	0	0	21,7	13,5
Onaturligt	17,4	13,5	13	9,6	21,7	26,9	13	25	17,4	13,5	17,4	15,4	21,7	28,8	17,4	15,4	21,7	19,2
Ovärdigt	0	3,8	21,7	44,2	8,7	17,3	13	17,3	21,7	21,2	0	1,9	4,3	13,5	30,4	19,2	13	26,9
Pinsamt	17,4	9,6	13	15,4	30,4	17,3	26,1	17,3	21,7	11,5	13	11,5	17,4	17,3	30,4	9,6	34,8	21,2
Porrigt	13	9,6	56,5	30,8	0	3,8	0	3,8	4,3	9,6	13	7,7	0	9,6	4,3	1,9	0	5,8
Provocerande	0	0	69,6	59,6	0	3,8	0	1,9	17,4	11,5	0	1,9	0	9,6	13	3,8	0	9,6
Sexuellt	4,3	15,4	60,9	38,5	4,3	5,8	4,3	3,8	8,7	11,5	26,1	15,4	4,3	9,6	4,3	7,7	0	9,6
Tabubelagt	17,4	11,5	34,8	21,2	8,7	0	8,7	1,9	8,7	7,7	8,7	5,8	13	5,8	8,7	0	8,7	13,5
Vackert	26,1	34,6	8,7	1,9	0	13,5	0	1,9	4,3	3,8	17,4	23,1	17,4	0	0	3,8	0	3,8
Inte på något speciellt sätt	1,3	1,9	0	1,9	4,3	5,8	8,7	13,5	8,7	3,8	4,3	0	21,7	9,6	4,3	5,8	21,7	13,5
På annat sätt	0	3,8	4,3	3,8	4,3	0	4,3	1,9	0	1,9	4,3	3,8	4,3	5,7	0	1,9	4,3	0

BILAGA 3 – FIGURER FRÅGA 5 & 6

Figur 8–13. Snippas, muffs, muttas, skötes, vulvas och springas användbarhet i sju specifika situationer, uppställt efter svarsgrupp. Svaren anges i procent på y-axeln och antal i staplarna.